

A 16.430.

A R B U J A D

ARBUJAD

EESTI KIRJASTUSE
KOOPERATIIV

ARBUJAD

A 16.730.

ARBUJAD

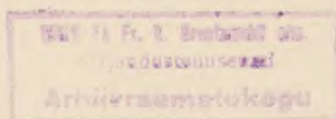
ARBUJAD

VALIMIK
UUSIMAT EESTI LÜÜRIKAT

1938

TOIMETANUD ANTS ORAS

114351

KORREKTOR: H. MITT / KAAS JA SISEILLUSTRATSIOONID:
A. LAIGO. / KIRJASTUS: EESTI KIRJASTUSE KOOPERA-
TIIV / TRÜKIKODA: E. K.-Ü. „POSTIMEES.

BETTI ALVER

EKSTAAS

On päris kindel: jalge alla
jääb sulle tuge liiga vähe,
kui sa kõik tõkked teelt ei talla
ja mööda enesest ei lähe.
Kui suur on korraga su isu!
Hing, ära ohus karda hukku,
vaid senisest end lahti kisu
ja keera vanad ukсед lukku!
Sind ümbritsevad jäised tuuled,
ööst kerkib tühi mägiahel.
Sa aimad sügavust ja kuuled
metsloomi kaljuseinte vahel.
Kui sa nüüd minna julgeks! Sillaks
su ees siis kuristikud kaanduks,
hall kivi raskeid vilju pillaks
ja kiskjad alandlikult taanduks.

Selle ilma igav kainus
rõhub nagu raudne soomus —
kõigesse, mis väär ja ohtlik,
kiindub kirglikult mu loomus.

Joobumuses, viirastustes
mind ei köida kirev kude,
kuid ma tean, maailma raskus
läheb lendu kord kui ude.

Linnad varisevad tolmuks,
kividelt sööb kirja vesi,
mõtlejate lagipähe
teevad herilased pesi.

**Elu nagu hiiglakotkas
ootab kõrgel, kuni kooled,
säält ta kohisedes alla
toovad saagina mu nooled.**

**Tema mustast lihast saavad
kiskjad kuningliku sööda,
aga suled, tiivasuled
kannavad mind surmast mööda.**

Maailma saatust alati
vaekausil määrab gramm,
kateedrist hullupalati
on ainult väike samm.

Ning tugipuuta, nööri
sind kannab kiikuv traat
vaid siis, kui pääd ei pöörita
sul kõrgus, akrobaat!

Hoop kaugele ei ulata,
mis kaljusse lööb prao.
Kõik oma teras sulata
ja nõtkeiks noolteks tao.

Toed varisevad kantsides
kui algab kivipild,
ent kuristikel tantsides
sulgkergusest saab sild.

Kes poleks näinud häda, mille raskus
võiks purustada raudseid mägesid,
või piina, mis kui demonite askus
lööks isegi Jehoova vägesid?
Või sõdureid, kel lahing liikmed laasis,
või nägusid, mis nutust parkusid,
või Laatsarusi valude ekstaasis
teeveeril kallistamas karkusid?

Kuid hoopis teravamalt leina tajub
vaim sinu kõrval viibides, mu vend,
kui raamat põlvilt põrandale vajub,
ja äkki kõiges kaunis leiad end
sa, kes sa kannad rinnas jäisi nooli,
näol kire pitserit, ning ümber pea
neet hukkujate musta oreooli,
kuid ise sellest midagi ei tea.

VABADUSE DEEMON

Jäägu teistele alandlik jaatus:
tahta võimatut on meie saatus,
sina mu teejuht, kellega koos
matkan ruskelt auravas soos.

Milliseid lahinguid siin ka ei lööda,
ikka sa manitsed mind: mine mööda!
Kõik mu ihad ning armud on põrm,
kui mu rinda riivab su sõrm.

Iial ei võida sind ükski sõdur,
kuigi su ihu on vermeis ja põdur
ning su vabadus jumalast neet.

Usklik sind nähes kõik ukсед suleb,
aga su juurde kui koju tuleb
igatsev ketser ja uhke askeet.

TIGE VALGUS

Häda sulle, kui enne söömingu algust
lubat roogadest loovutad enese jao,
ja kui müüri, mis ümbritseb keelat valgust,
jultund sõrmiga salaja uuristad prao.

Vaevalt maitseed säääl vilju, kui hajubki verest
maine rütm, nagu pösilt sul punagi,
ning sa põgened võõrsile kodusest perest
ega pöördu säält tagasi kunagi.

Mööda mandreist ja tundmatust arhipelaagist
viib sind valguse-vaimude kannul su aer,
ent kui haarad ju kinni sa ihaldet saagist,
kajab pääkohal õhust vaid pilkav naer.

Läbi tühjade tundrute, mägede tippu
ruttad üles sa, kukkudes ikka ning taas,
kuni viimati, viskudes kaljule rippu,
sinu pihku jääb hiilgavast hõlmast üks raas.

Ja kui hetkel, mil sellesse silmad sa suruks,
hirmsa jõuga sind lennutab orgu laviin,
siis sa sosistad, kukkudes pihuks ja puruks:
sind ma õnnistan, surm! sind ma armastan,
piin!

KARANTEEN

Ikka siis kui nooruk, tulvil kuuma indlust,
maa ja taeva piiril ründab kõrget kindlust,
kui ta juba usub, et on jõudmas koju —
pilkav hääl tal hüüab: „Oota pisut, poju!“

See, kes tahtis ülbelt võita viimset kantsi,
häbistetult samas veetaks ambulantsi,
ihule, kus õilis trots ning iha käärib,
tüdind velsker jälki väävlisalvi määrib.

Lämmatavas saunas, mille aknal trellid,
kätel kaitsvad kindad, kaetud näoga sellid
kõrvetavad aurus, kuumutades kerist,
koos ta puhta rüüga riiet, mustjalt verist.

Ja kui vanglaukselt valvur tõukab raua,
tee on viimaks vaba, matkal siis veel kaua,
janusena juues tuulte karget hingust,
pööritab ta süda karanteeni vingust.

Teist päeva piirab valge ving all tammil mur-
dund rahne —

sa oled kärsitu, mu hing, liig kõrk ja nõrk ja
ahne.

Käes kannel ning askeedi piits, nii tahaksid, mis
hullus! —

sa paastuda kui karm noviits ja süüa kui
Lukullus.

Teelahkmel iialgi ei tea sa, mida jätta, võtta,
kuid iga vana tuulik veab sind uude ristsõtta.
Sa leiad lõpmatusse tee, ent kummalises
spliinis

just nagu narrikas Rabelais sa ütled naerdes:
finis!

Teist päeva piirab valge ving all vahutavat
tammi —

sa tegid põrguks maa, mu hing, ja taevast
epigrammi!

PRHKAJA

Sind vaevab lahenduse valge lahter,
sa pärid kangekaelselt: kuidas? kust?
Hää sõber, jäta! Elu on vaid trahter,
võib-olla maaliline, aga must.

Laest ripub leibu, rasket pekki, kalu,
ja kuigi kõigel tolmukord on paks,
võid siiski roale rõõmsalt anda valu
kui taskus kõliseb sul kross või kaks.

Mis sest, et ümmardaja, tõmp ning tugev,
peab naljaks kõike ebamaist ja peent,
ning peegli pääle pulstund juukseid sugev
matroon on rahul, keetes rasvast leent?

Vaid ära muutu naeruväärseks kujukse,
kel rikub tuju iga näotu laik!
Su kleepjas viinas kärblasi ei ujuks,
kui poleks tal nii kiusatuslik maik.

Mind hurmab priiskajate tore amet,
kui aurab küpsis, joojaid ootab aam,
ning akna taga nagu lehviv samet
lööb lahti lõpmatuse panoraam!

KANNIBAL

Ma tean, et hardus lõhnab nagu vaik
ning joobumus kui kõdunevad ploomid,
et kiivusel on sapiõunte maik
ja mõtteil nagu õitelgi aroomid.
Ma tean, et ööseti võib süüa kuud,
et mõrkjalt vürtsised on vanad müürid,
et saaki pillavad kui viljapuud
ka tapetid ja unustet gravüürid.
Ning olgugi, et lõppematu näib
mind piirava maailma söödav sisu,
siin näljasena siiski ringi käib
aegajalt nagu kõrves minu isu.
Kuid teises ilmas ootab mind oaas,
kus peegeldavad ingleid vetenired.
Ma kardan ainult, õnnetu, et taas
sääl ärkavad mu kannibali-kired.

HALVAD NAISED

Halvad naised — neid tunda võib kaugelt,
neid reedab eriline atmosfäär.

Nende pilgus, mis sätendab raugelt,
luurab miski võitmatu, külm ja väär.

Nad on kui salved, täis mürgist lõikust,
valmis neelama kõike, mis tuksuv ja soe,
nende aplad suud, mis ei tunne võikust,
joovad tühjaks iga elava koe.

Nende mõtted küpsevad võõras leegis,
neid kihutab roimale võimas sund.
Nad naeravad siidis, vanglas ja seegis,
kuid raske on nende viimne tund.

Ja kui preester, haarat Issanda armust,
puust krutsifiksi neil huulile säeb,
siis nende kustuv vaim on täis karmust
kui sõdur, kes laste mängu näeb.

MAALIJA LÖVIPUURIS

Maas skitsid kiskja rahutust kontuurist,
pilk purjus lainetava laka toonist,
ma segan värve, teades, et sest puurist
ei vii ma ise välja ühtki joonist.

Kui lõvis, kelle küüntest õnn mind päästaks,
ma leiaks kas või mõistmist nagu sõbras, —
siis ometi mind kunagi ei säästaks
mu enda maalit majesteetlik tõbras!

LEPITUS

Kaheks külmaks, kurjusest kaameks õeks
minu süda ja mõte loodi.
Mida põlgas üks, pidas teine tõeks,
tõusis üks, jäi teine voodi.

Nad sapiks muutsid maitsvad road
ja sõtkusid taignasse kruusa.
Aga kord, kui neil vihaselt välkusid noad,
istus lävele mõtlik muusa.

Vaevalt nägid ta pilgud uurijad
hullund õekseid, kui sündiski pööre:
vaikselt laskusid mõlemad fuuriad
päästma lahti ta kinganööre.

JUUTIDE LINNAJAOS

Ghettot raputab vilistav rajahoog,
maja majalt kui kisendaks abi,
silmi vihaselt välgatab sünagoog
nagu needusi pomisev rabbi.
Õhku läbistab otsekui vinguv nuut
kõigist urgastest tungiv karje.
Kolme küünla ees talmudit sirvib üks juut,
teine parandab vihmavarje.
Hoovis kontide virnad kuhjuvad reas,
maru räbalaid lendu ajab...
Vastu akent tolmuste lillede seas
tõmmu tütarlaps mõtlikult najab.
Rikas näib tema mantel ja palmiku sääd
ning ta, huulile sõrme pannes,
vaatleb vaagnal üht maharaiut pääd,
mida kandis kord keegi Johannes.

Mitte viirastus, meeltepett,
ega ohver, hardusest hell —
vaid tohutusuur hotell
on mu õitsev skelett.

Neid lifte ja treppe ja käike,
neid peegleid ja uksi ja tube!
Olen eneses võõras ja väike,
ning mul on jube.

Siis kui pimedaks tehakse toad,
tulevad hiilides nagu kassid,
need, kel kaasas on valepassid,
võõrad sõnad ning haljad noad.

Tunnen: otsekui tol mav kriit
kuivab iga hoiatus suhu.
Kui ma teaksin vaid, kuhu, kuhu
kõik me reisime ükskord siit?

AIMUS

Võib-olla, et kotkas
on arenend konnast,
ja tiikides krooksuvad
muistsed madonnad.

Näe: kivistest koopast
magaja kadund —
silmade vosvorit
välgatab madu.

Varjude lainetus
kustub ja helgib,
hämarast tõusevad
metsikud nelgid.

Punase õie
ma kividelt murren
ja nutan, et eales
pole võimalik surra.

SÜGIS

Aed kiirgab kollasest, maas püramiides
õlgmatil lasub üliküpsi vilju.
Üks naine hõbedaga tikit riides
lehtmaja künnisele astub hilju.

Ta käel, mis tõrjub laubalt juuksekahlu,
on veidi tõmmu pähklikoorte varjund,
ning aimub, nagu oleks elu mahlu
ta jooma troopilises kliimas harjund.

Näol kuumad kiired, kuulatab ta: õhust
kui märguanne kajab linnu kriisk.
Ta tunneb, kuidas südasuve rõhust

veel hõõgub kehas iga verepiisk,
ent arglikuna elab juba vaimus
tal hangede ja suure rahu aimus.

RAUGAD

Õlal valged juuksed, sammus raudne raskus,
ootad mind sa pargis kord novembri iilis.
Samuti kui kõiteid sinu mantli taskus
aimub küpsi mõtteid roomlase-profiilis.

Ning siis tulen mina õhtu lillas lõõmas
naftaliini pilvi hajutades keebist,
nägu loori taga paksult kuivas kõõmas
jumalteab mis salvist, jumalteab mis seebist.

Meie matk on raske, külmand rada reetlik,
kuu ja tähed kaovad taevast kesköö aegu.
Kuid me ees käib luule, noor ja majesteetlik,
lampi kõrgel hoides täpselt nagu praegu.

KUNSTILE

Su kitsais kätes kirglik õrnus tuksus
vaid peidet aardeid pimedusest tuues.
Sa tunned, mis on renessanslik luksus
kui Medicid või Aleksander VI.

Üks skorpion, nõel vajutet su rinda,
kuldpandlana koos hoiab kaelal hamet,
ja katedraali külma kivipinda
su rahu riivab nagu raske samet.

Siin võlvistikus, meenutades mullust,
su tumedasse pilku nukrust nõrgub,
ent kõikeläbiv vaim ja pisut hullust
su laubal kolmekordseks krooniks kõrgub.

Sa, keda kalk ja kaame vaesus taunis,
vett võtad vaagnast, kus end märter pesi.
Kuid karikas su käes on nõnda kaunis,
et mürgiseks säääl muutub püha vesi.

MEISTRILE

Kui peekripõhja jääb vaid sapp,
hing rebeneb kui pehkind papp,
arm suleb surres väsind laud,
vaim muutub raskeks nagu raud, —

siis, meister, sõrmis kuumad tuksed,
ma avan roostetanud uksed
su majas, kus käib läbi meelist
lõhn seedrivaigust ja kaneelist.

Las taevas kadedusest kurdub,
kõu kurjalt vastu katust murdub,
täis mürgist udu valgub tuba:

su kõrval jõuetu ja laastat
näib loodus, kuigi oled juba
sa surnud seitsekümmend aastat.

KUNSTI SÜND

Kuidas kõrgete palmide salgus
oli äkitselt kohin nii suur,
ürgne metslane, kui sinul valgus
puusse esimest korda kontuur!

Nagu unes sa tahusid pakku,
pistsid kive ta laugude prakku,
ja siis nutsid, et puu oli tumm.

Kui ent süüdati ohvrilõkked,
sinu pühadust piirasid rõkked,
purjus loitsud ja nõidade trumm, —

siis sa pagesid tundes, et lohtu
ei saa vendadelt enam su nälg.
Kuid su jälga dzunglirohtu
jõi üks leegitsev lapsejalg.

TITAANID

Ära usu, et mõte, see kerge fantoom,
kuski lõpetab jäljetult kord oma retke.
Teises ilmas kui hiiglasuur ingel või loom
ta vaid varitseb tagasitulekuks hetke.

Nõnda pageb siit kirk, nõnda haihtub siit sapp,
jättes mullale pleekima mannetu larvi:
meie igatsev aimus on ainult etapp,
millest läbi käib ruttavaid ränduriparvi.

Sääl kus maha jääb keerlev planeetide lend,
algab hüglaste riik keset valguse hangi,
aga küsiva inimeslapse legend
need titaanid toob jällegi maa pääle vangi.

Kui ent hävib me ilm, nii et taevasest paost
neil ei tarvitseks kunagi tagasi tulla,
siis nad loitvate kätega vormides kaost
loovad uuesti inimsoo, surma ja mulla.

RAUDNE TAEVAS

Ma nägin täna paika, mida surelik
veel pole näinud: taunitute taevast.
Tea, neetud nuriseja, kõrk ning murelik,
et kuski pole pääsu sul su vaevast.
Sääl kordub see, mis oli siin. Kuid ükski põud
ei närtsita sääl õite tardund lehti,
ja täiuslikuks muutub kõik — oo suurim õud!
mis kunagi siin sooviti või tehti.
Neil klaasist meredel ei mölla iial torm,
neid kivist viinapuid ei laasta haigus,
ning ainult igavene, muutumatu vorm
su pilgule end avab kõigis paigus.
Su raudne hing ent nuttes, saades päriseks
kõik aarded sääl, ei koge endist kõrkust,
vaid ihkab, et ta jälle kirest väriseks
ja tunneks oma tiivustavat nõrkust.

ANTS ABLAS

Ants Ablas kallas klaasid täis.

„Viin pole, kõrtsmik, küllalt kange!“

Ants Ablas nukralt nurmel käis.

„Miks linnud suhu mul ei lange?“

Ants Ablas kuulis võõraist maist.

„Sääl oleks põli, tohoo pele!“

Ants Ablas suudles tõmmut naist.

„Miks, võtku tont, sa pole hele?“

Ants Ablas pettis, valas verd.

„Mu pääle ära paista, päike!“

Ants Ablas sõitis piki merd.

„Maailm on väike, liiga väike.“

Ants Ablas töötas, oli tark.

„Ei! parem olla päevavaras!“

Ants Ablas suri siis ja sark,

mis ime! oli talle paras.

PIGILIND

Ta kaaslased püüdsid kokri
ja mängisid röövleid saras,
aga tema ei, aga tema ei:
ta papa pisteti pokri
kui viimane petis ja varas.

Ta mamma punases pluusis,
toas magas kui mahatapet,
aga tema ei, aga tema ei:
ta pimedas vööruses luusis
kui ema jõi äädikahapet.

Kõik teadsid, et aru tal hajus,
et aardeiks pidas ta prahti,
aga tema ei, aga tema ei:
ta kerjates kokku vajus
ja nägi kuis taevas läks lahti.

Sääl igamees inglile tuges,
kel sätendav leek oli saabliks,
aga tema ei, aga tema ei:
ta jäädavalt peitu pugus
ja pidas inglit konstaabliks.

TEISIK

Olgu neetud see tund, kui ma, oodates und,
koltund raamatu riulilt leidsin,
traati, räbalaid tõin, enda teisiku lõin
ja ta kardina taha peitsin.

Ah kui naljakas näis, kuis ta kummardas, käis,
kuis ta pilbastest jalgadel tuikus!
Olles arg nagu lind, kõikjal jälgides mind,
ta mu süngi ees koerana suikus.

Siis, oo saatanlik mäng! kadus äkki see äng,
ja ta pilgates tõukas mind õue,
kuna kõik minu tarm, kõik mu leegitsev arm
vargsi valgus ta paberist põue.

Naerdes vahib ta nüüd, kandes seljas mu rüüd,
kuis, ta pilgu eest pugedes pakku,
traadiks tardub mul juuks, liikmed kanguvad
puuks,
silmist pudeneb tuhka ja takku!

MUST MADONNA

Kui maalidel ma vaatlen malbeid Maarjaid,
siis meenub naine, ümberringi mäed,
kel vastu õlgu, tõmmusid ja kaarjaid,
kaks last on surund kallistades käed.
Üks, naeratah ja särav nagu päike,
näeb kõrgel, valgusallikate seas
maailmu ühendavaid sammaskäike
harmoniliselt avarduvas reas.
Ent kuristiku põhjatusse öhe
teist venda kisub kurjalt-kirglik ihk
ning üle sakilise kaljulõhe
kui haaramiseks sirutub ta pihk.

Oo must madonna! nagu sina, süles
kaht kallist last ma hellitan ja tean,
et ühega kord vabalt minnes üles,
maas teisega ma purunema pean!

VANA TEAATER

Maailm, oo masendav teaatrilogu,
su sammastik on ammu vajund längu!
Silinder pääs, üks vikatiga kogu
all saalis jälgib näitlejate mängu.

Mis veider tükk, mis udused repliigid!
Noor jumal suudleb aralt Psüühe põske,
pappseintel vahelduvad ilmariigid
ja kroon türanni pääs on verest röske.

Kuid samas vanad linnad, kroonid kaovad,
paar munka keisri kirstu kinni taovad
ja küürus Psüühe istub seegi vilus.

See mäng meist ühelegi pole soodus,
kuid särama jääb kergemeelses ilus
suur primadonna, igavene loodus!

KAHEPAIKNE

Pilvel seisab lainetavas toogas
minu isa, jalus jäätand mäed.
Kõrgusse, kus puud on viljast loogas,
osutavad kutsudes ta käed.

Õlal jahikull ja vibu, sohu
ratsutab mu ema, amatsoon —
saagist sadulas jääb üle rohu
looklema ta taga verev joon.

Tuul käib taevast rappa rahehooga,
mina ent ei tea, kus on mu paik,
sest ma vajan jumalate rooga,
millel oleks värske vere maik.

BERNARD KANGRO

KEVADINE

Soe kevad kisub rohu kulu varjust
ning haljast vinet tõmbab üle puude.
Rõõmvärsket rukkiorast vilab tuulde,
noor võilill pervel valikollast karjub.

Ju kase lehesed on kinguharjult
end poetand vargsi alla minu juurde.
On uupaats ootavate utesuude
jaoks valmis saama punamustiks marjuks.

Lai koovitaja niidu kohal laugleb,
must vari rändab all, kus linnusülge
kortslehel särab, kuna taeval tõmbleb

hoovihma tuulesasit juukseid kaugel.
Pikk lauluräästa vidin justkui õmbleb
mind selipidi noore rohu külge.

RABAAÄRNE

Soolt paistvad tumepruunid turbasarad,
kesk musta rämpsü sügav emakraav.
Känd tõstab vastu taevast söestund harad
ja laukad pilguvad kui silmapaar.

Kus hallis samblas vesi vilgub aralt,
end sirutab kõrgraba valge kaar.
All põhjaturbas kummitavad varad
ja õitseb sohu vajund maisesaar.

Sääl vesi suliseb ja roolind laulab,
sootaimi õrnalt kiigutamas tuul,
ja okstelt tilgub mardikaid kui murdu.

Kus uimastavalt rabalõhna auras,
on raskeid õisi kaelastikku murdud;
neil sigimise rõõm on meelal suul.

LOMBIÄÄRNE

Kus koplisoodil värske muda lõhnab,
kesk kalmust valkab lombi ümmar liud.
Eest tõukab võrendikku tarnakiud
veeosja rida, hõredat ja kõhna.

Sääl lendvamuda pööritluisis võhlab
jõhvussi vingerdus, mis peen kui hius.
Must püdal vookleb lämuvees kui siug.
Kirm värvib konnakarbi pruunjat mõhna.

Kus päikse kiiri murdub halli vette,
on loogalööjaid nagu nõiapulm
ja salamander näitab tõmpi lõusta.

Ma lähen, pimestatud meeltepettest:
sääl valge ubalill ja vesisulg...
Kuid vajun, vajun ja ei saagi tõusta.

VAIMUDE ORG

Kui kuumal päeval siia orgu satud,
sind õhtu tahab hoida oma jaoks.
Ja et sa üksi kuhugi ei kaoks,
sind varjab mäehari nagu katus.

Nii lopsakad kui sigind mingis patus
on taimevarred, kelle juures paos
on lilli sülem nagu väetet laos,
kui üliküllas värvioher atus.

Saad kergeks siin ja ujud nagu laju.
Sind hällib maa ja kadedaimgi tuul
su kõrval heidab vaikselt unelema.

Sa uinud pea, ei mäletagi enam,
mil viimne inimõte lahkub ajast
ja taimeloomus naeratab su suul.

UPPUMISE-EELNE

Nüüd särjesoomuses on järve-selgi,
hallmustjat peeglit kirjuks murrab tuul.
Kuid saare varjus rahulikult helgib
all järve põhjas päikse hõõgub kuul.

Tuul puhub kummi valged pilvetelgid,
vee poole lüangi vajund üksik puu.
Siis veestik jälle peegelvaikseks selgib
ja päikses virvendab ning hõõgub ruum.

Ma väsin juba. Kalad nagu vennad
mind selgadega müksivad, et näe,
kuis kummaliselt õitseb vesi järves.

Kui pöördun kummuli, näen vöörais värves
uut ilma, kuhu kisuvad mind ennast
veekasve väänlevad ja pikad käed.

MAA

Maapinnas, mille praostund nahas poorid,
näen mitmepalgse elu moondet larvi.
Kuid katmas seda purevat ja karmi
on udude ja auru niisked loorid.

Maa oma sisemusest välja koorib
me elu nagu valutavat armi.
Aegajalt tumemeelseid kaarna parvi
alt lõhestikest süngelt üles voorib.

See maa, kes nagu võitlev hiigelloom
end ajand vastu merepiire sirgu,
nii kõiki oma ihumahlust toidab.

Ka meis on kobrutamas tema joom.
Ja iga kord, kui vastne hommik koidab,
maa sünge mõte meie pääski virgub.

SOONAINE

Soomänni tüvestiku hallist kaarest
seespoole algab järveks katkev soo.
Sääl vesi vilgub raba pilliroos
ja soetõlva äitsmeis lauka saared.

Me tulemisel mustast mägilaanest
teed näitas põndastiku haljas soon,
kus roostemülkas tukub murdund roog,
viis üle vajuva ja hapra kaane.

Maa auras kirge; ruuges rabasamblas
sookikka võserikku uppus sääär.
Nii ärritavalt vettis kleidiäär. —

Siis verekihus rudjates sind sohu
ma tundsin jõhvika ja kurerohu
all huultes libahundi vaibu hambaid.

MAADLIGI

Mu lopsakas ja võsalises õues
käib päikseking ja kahisevad sajud.
Ju õites lehkab madal tuhkurpaju,
mähk imbund koorde varajases kõues.

On veri vilkalt surisemas põues,
kuid ihujõud on viimse koeni hajund.
Maa õnaraisse laiali ma vajun
ja juuksed pleekuvad kui tihe lõuend.

Maa lamab minu all kui isuv naine,
ta veretukset tunda põsesarnas.
Mu ümber lilli nagu hapraid neide.

Mis lendleb tolmukais, seesama aine
mu ajus kihiseb; on tapvalt armas
suu suruda maa iharasse reide.

ANALOOGILINE I

Tuul murrab mulle rohuladvust silla,
kus lõõskab tulilillist koldne niit.
All kopolis tõrvasninni lilla viik
veab lohul piirdu valged jänesvillad.

On valmind rukkinurme käärdur pillat
must linapõld kui vetikates tiik.
Hall ohakas end torkab nagu piik
lippkaera õrnast hõrehaljast killast.

Kesk seda lopsakust suur lõhkend päike
on tungind kildudena musta mulda
ning minu pruuni ihhu. Tunda võib,

kuis veres tuksleb jõudu sellel hulgal,
et silmaaugust välja puhkeb väike
hallroheline kummaline õis.

KÜNDJA

Must kabi vajub nätskes künnivaos,
all pingul naha puusal paisub lihas
ja poripritsmeist laigulisel pihal
aegajalt pingutusest naksub taos.

Hallpruune saviviirge kõrvu laob
tuhm adraleht kui pikas tihkjas vihas,
kuid higist määrdind laubal tuhkjas kihar
kui räbal kleepub peenes ähinsaos.

Niisama mõttetult kui hobu astub,
mees rambind-käsi hoiab adrapääd.
On mulla ligi hämar taevakaar

end surund lamedaks, kuid siiski säääl,
kus ader pöörab sitket savimaad,
üks rahvas tõuseb valgusele vastu.

RÕÕMSAD ROHULIBLED

Sa päevad otsa oled istund udus,
nüüd äkki päike lahmas selgeks ranna.
See suur, mis sinus surmavõrku kudus, —
nüüd kuhu see, ah kuhu see nüüd panna?

Nüüd loojub päike hoopis teise moega
ja veelgi teisemaga kerkib idas.
On haihtund puur, mis sind kui linnupoega
veel tunaeile oma võrgus pidas.

Kuid sellest enam edasi ei tohi,
sest muidu liigses valguses sa upud.
Su jälgedesse juba kerkib rohi,
kus peidul vaigused ning puhkend nupud.

Kas jalgu sul see kirju pael ei seo ka,
kas õite mürgist ilu sa ei karda? —
Ei! — Kitkud needki oma palja peoga
ja õhtul asetad nad pikka sarda.

Kord korjub vihmapilvgi kergest kastest
ja sina väsid õite õrnast särast.
Kuid rohukõrrena võid tõusta enda astest
ehk juba mõnekümne aasta pärast.

MINEK

Endal hommik veel öödpidi käes,
varavalgega välja lähed.
Pilve kumerast, lumisest mäest
pähe sajavad kahvatud tähed.

Astud aeglaselt minema, kuna
miski tõukab sind sujuvalt takka.
Tõusva päikese laienend puna
äkki ripsmeisse kinni hakkab.

Juba mööda sa viimasest käänust,
lumelitreis on selili valgus.
Kadund Endise vähenev jäänus;
täna tunned, et see on vaid Algus.

Nõnda keskpäeva jälgedes sammud,
jäänud ammu ju kodused rajad.
Juba võõras on seljas su vammus,
miski ikka sind edasi ajab.

Keset kinkude murrulist harja,
üle lausmaade valeva lohu —
sää! taga kas ennast ei varja
kõik kirkuseks muutuva ohud? —

Kuigi mägede määratud keed
ei mahu su kitsasse rinda,
egas ahtaks murduvat teed
enam iialgi tagasi minda!

TUHING

Päike sabistab nüüd igas pikas puus,
endal sada rõõmsat linnuvilet suus.
All, kus korra raske lumirahe tammus,
sipelgas nüüd kõnnib, seljas vastne
vammus.

Tüves surisedes tuksub värske mahl,
pilvelt merre kukub valkjas juuksekahl,
nurmeküürul väike tüdruk hoiab sigu,
lehekuurmel traavib teoga võidu tigu.

Noore lehma nisast nõrgub rammus piim.
Pool on minus tulek, pool on äraviim.
Pool on inimest ja pool on vilgast looma:
aina ringi siba, lenda, jookse, rooma!

KEVADINE SURM

Veetilk väljas akna taga
vulksub kogu öö,
ei mu haiget keha aga
valu enam söö.

Tuleb kevad trallidega,
tuulelinnud paelas,
sõidab vesihallidega,
vihmamullid kaelas.

Päike ilmub, langev vesi
muutub lausa kullaks.
Keset laulu, linnupesi
mina muutun mullaks.

Ja kui noorel pilverünkal
naerab vana kuu,
juba minu hauakünkal
võrsub rõõmus puu.

TUULELAULUD

1

Kes tuleb, kes tuleb säält mere päält,
nii avar ja valgust täis? —
Ta juba mõõtmatus kauguses
nii voogav ja selge näis.

Kas viib minu kaasa, kas minusse
jääb tema põletav jälg?
Mis sest, et ta kõrvetav janu on
ja ainult kisendav nälg!

Ons lähedal juba, või eemal ju,
või tormitseb minu sees? —
Ükskõik, ah ükskõik, kui ta leegitseks —
olgu taga siis või ees!

Ei mere põhjast saa lahti
 õrnpunane kivine õis,
 mis vanasti meiegi lahti
 kuld-iluga ehtida võis.

All õitsevad suured korallid,
 mis värviks me päevade keed,
 kuid siiski me elud on hallid
 ja hallid on ummikus veed.

Võibolla, et tormide lõõsas,
 kui imede sädelev kroon,
 korallide kivine pöösas
 me rannale kerkib kui troon.

Kuid tuult ei tule, ei tule —
 ja laine on madal ning loid;
 me hingede punase tule
 sööb hallitus, leitsak ja koid.

Kui su juurde tuule kujul tuleb hõiskav kaugus,
 siis saab äkki vastikuks ka kõige armsam raugus,

siis sa leiad: teisel hoopis avaramad ilmad;
 ümbrusest sul rebenevad kiindunud silmad.

On see tuul siis, kelle pärast jooksed alla randa?
 On see maru, kelle kätte kõike ihkad anda? —

Ei, sel ainult välispidi nõnda võimsad tiivad,
 sisemuses teised tuuled sinu kaasa viivad.

Ja sa lähed, mõeldes ise tuuleteede rikkust,
 kuid sa vist ei märka enam enda hiiglapikkust.

Ühe aknale koputas agu, —
 see ruttas, mis iial ta võis;
 sai virgele rikkalik jagu
 ja virgale varakas mõis.

Teise aknale puhusid tuuled, —
 see kuulis, kuid nägi vaid und;
 kui ärkas, ta lävele luulet
 tõi keskpäeva muretu tund.

Kuid nad istusid kõrvuti lauas,
 kui õhtu nendeni sai.
 Ja külmas ning savises hauas
 nende ase on ühtviisi lai.

Ei, sa ei tule kaugustest, mu sõber tuul,
 sul kaasas pole enam puhas hingus.
 Mis varem naeruna mul lehvis suul,
 nüüd krampub nutuks sinu mõrkjas vingus.

Ei, sa ei pilla enam rikkust laial käel,
 mu põllud nüüd on viljatud ja paesed.
 Ma värisen su ees kui särgiväel —
 nii külmad on su puhangud ja vaesed.

Ei, sõber tuul, sa pole nõnda rõõmsalt noor,
 kui tulles kord mu rõkkavasse lossi,
 nüüd komberdad kui ihnus nõiamoor
 mu elulaekast viima viimset krossi.

Säh, kallis sõber, võta kõik, mis sinu tood,
 kui vankri võtsid, võta siis ka härjad,
 et laostuks kord mu elu turupood,
 kus tökat, pastlanahk ja plekist pärjad!

All ranna vahusel joonel
 ma leidsin kord tuulekivi,
 samas uhkaval kullasoonel
 kiskles kaarnate räpane rivi.

Ma mõtlesin: parem mu tasku
 olgu põhjata kübara-lodu,
 siis mu õlale iial ei lasku
 see kihisev lindude rodu.

Ma tulin, ei iialgi lokka
 mu mõttes nii käravat rihva.
 Vihkan ajudes sorivat nokka
 ja säärtesse salvavat kihva.

Sinus sulada tahan kui vaha,
 oo puhas, oo rahulik Looja! —
 Tuulekivi jäi rannale maha
 keset kisa ja lindude rooja.

Üle kevade haljaste kinkude
käib sügise matuserong.
Sind puusärgi järele kõndima
kutsub tuule vihisev gong.

Nii palju kui elu on kevades,
nii palju on sügises surma...
Eks alati ringlev tuulispää
su meeli samuti hurma!

Istud temaga rõõmulauas kord,
kord konutad murepingis,
sind alati lohutab sama hääl,
et elu mõte on ringis.

Kui sügise tuultega kabelis
sa üheskoos nutmas käid,
siis kevade puhanguis vabastad
mullast lillede tärkavaid päid.

Ja kui sa siis nõnda viimati
ka ise kord tuuleks saad,
sa samuti inimsüdameis
siis ühendad taevast ja maad.

Mind kannab su pingsus, mind kannab su
 ka kuristikkudest üle. lõõm
 Su tohutust kruusist üksainuke sõõm
 ja kõikevallutav tormine rõõm
 mul avab leekiva süle.

Näe, pilvine taevas, see murdub kui klaas,
 ja õnne toovad ta killud.
 Neid kilde palju on rohu sees maas,
 neist kumab ja heliseb nõmm ja laas,
 kui sina neid kõikjale pillud.

Ah, tuul, minu sõber, kui Viimane Tund
 mind tahab kord endaga liita,
 kas tuled ka siis? Kui võigast und
 mu elule langeb kui musta lund,
 kas käe lööd mu uksepiita?

Kui peakski mu minek jääma ööks
üle kosele tõmmatud traadi,
ma ootan tuult, mis mu puruks lööks
kui väikese, õõtsuva paadi.

Ma ootan tuult, mille vihin tooks
mulle julgeid patte ja mõrvu,
ma ootan, millal mu enese jook
lööks tummaks kartlikke kõrvu.

Ma ootan, millal me ühine hääl
oleks terav kui kivivise,
siis sureksin avara mere pääl
nii uhkelt kui Jumal ise.

VAESUMINE

Kui õhtuti punases kumas
lõi kutsuvalt leekima lääs,
rännumõtteid rahutult sumas
mu päikesest hõõguvas pääs.

Ja kui pakase kütkest löid valla
kord märtsikuu jahedad veed,
siis avara taeva alla
said minugi kitsad teed.

Kaasas laulud ja pillikeeled,
ees kaugemal sinised mäed —
nii rändasin, rikkust täis meeled
ja küllust mõlemad käed.

Sääl äkki mind ahistas raugus:
ime-tühi näis maantee käänd,
ime-tühi näis rikkalik kaugus, —
millal olen nii vaeseks jäänd?

Nõnda kõnnin, mu juukseid ei riiva
enam lõkendav taevarand,
ainult külma ning määrdinud liiva
vajub raske, väsinud kand.

MENIPPOSE NAER

Nii igaiüks, kes kunagi mind palest palge
on näinud, usub, et mu lõbus naer
on süiras, et ma olen muretu ning valge
veeväljal sõudev lihtne, terve aer.

Kes läbi vaatama sest kirmest ainult vaevuks,
see näeks, et kõige all on paljas luu;
see peaks mind pigemini kitsaks kaevuks,
kust vastu kiigub loojaminev kuu.

Mind hellitab see narr, kuid tugev elu-uhkus,
et huultel rõõmuks murdub surm ja piin,
et ainult Charonile antud ametpuhkus
säälpoolseiks märgituid veel hoiab siin.

VANAD MAJAD

1

Kui pimesa õhtu süles
on uinunud kõmisev nõmm,
siis kerkivad vanad majad
kui hallikad tombud üles.

Ja puudutab kustunud tahti
üks tormakas tuletikk,
must hoone ärkab kui unest,
lööb leekivad aknad lahti.

End tunnen siis igas kambris:
sünd, ristsed, pulmad ja surm...
Kuid ikka see aastate rida,
on samade seinte klambris.

Siis jällegi kustuvad tuled
ja väljadel mühisev tuul
viib maa päält need varjumajad
kui udu-ehmesed suled.

Lõhume maha need majad,
 katused võtame päält,
 avame pimedad pajad,
 kuulame kilvide kodust,
 unedest lõhnavat häält.

Lõhkuge, raudsed kangid,
 kirved, kõmage lael!
Kiskuge, sitked tangid,
 päevi aastate rodust!
Terav hammas on sael,

lõikab südame servi.
Maha ju variseb sein.
Mööda kraavipervi
 suvise päikese lõõmus
 võidutseb vägihein

kollases kahjurõõmus.

PAADILAUDUD

2

On valge öö ja tuulekastest
nüüd märgub tõrvat paadiparras.
Ta mõtlikust ning pikast astest
jääb veele jälg kui looklev varras.

Kuu kihupilvsel lõunataeval
äärtpidi riivab valmind vilja,
kuid tühjusesse sõitval laeval
näed äkki: kõik on juba hilja!

Ju pikki vermeid üle meelte
veab mere hambuline nuga
ja vargsi üle paadipeelte
lööb laine hõbedane juga.

Siis kaldud külili ja vajud
nii vaikselt alla põhjamutta,
maailmaks ainult kitsas kajut,
kus kaladega koos võid nutta.

Näe, mehed on merel ja mustas rüüs
ja sõuavad musta paati.
Kes teab, mis rõhuvad salasüüs
nad lämbuvad lapsest saati.

On must nende abar, mis lastakse vette,
ja neetud-must nende saak.
Vahel on nagu jääks nende silmi ette
kõrge, tumedalt viirastuv kaak.

Ei kuule ses laevas naeru, ei kõnet,
vaid oheteks praotuvad suud.
Ja kuigi neist rohinoored on mõned,
on igivanad neist muud.

Üks olen ma meestest, kes istuvad laevas,
endal silmad jõuetult maas,
kui pääkohal pimenev õhtutaevas
on kumer kui kirstu kaas.

PÖLLUMEHE SURM

Ah, kui kollane ümber on kõik!
Seinas tiksutab toonessepp.
Aknast valendab põllulaik,
kollane, ootab just sirpi.
Kraavipervel roostetab lepp.

Küll need valmivad põllusiilud,
mida niitnud mu vahe vikat,
küll need valged leivaviilud,
mida on lõigand mu nuga, —
küll need tunduvad pikad!

Otsast alata, lõppu ei näe,
nõnda suur on see viljanurm.
Vikat külmetab vana käe,
noapääst villid lööb pihku,
ennekui lõikab surm

ja köidab mu vihku.

UPPUJA

Veab vaseviirge päike kui kiirgav kalasilm.
Siin all on umbselt väiksem ning tihedam maailm.

Vett kollast nagu õlut mul raskelt näkku lööb
ja silmist maised võlud hall udu peagi sööb.

Pää vajub põhjarappa, kui viimaks alla saan,
ja juba proovib nappa mu kaelal ahne kaan.

Nii laman endamisi kui lõhkend savinõu,
kuid kuskil pulmalisi on tulvil kitsas õu.

Ja kuskil armuvaevas lööb nurru kirju kass —
ja kõige üle taevas kui pestud piimalass.

METS

Igal talveööl ilmusid jäneseid
me õuele näsima heinu,
me katusel hullasid oravad,
sokk müksis me sammaldand seinu.

Salk nurmkanu vurahtas minema
me aida alt valge-hakul,
kirju harakas hüppas me lävele,
rähn toksis me uksepakul.

Nagu kassipoeg kartmatult põrandal
siil kopsikust lakkus piima,
ühel kurjal ning pimedal sügisööl
hunt ilmus me tallesid viima.

Ablas haab, see tungis me uksemi,
me aia all vohasid lepad,
seintel kuklesid punased sipelgad
ja tiksusid toonesepad.

Nad tiksusid kadu me talule —
kord tumedal päeval see raiskus.
Mets tungis me õuele robinal
ja katuste kohale paiskus.

KOOLUHEINAD

Künnisele veninud on varjukaared pikad,
kuulen väljas põhjatuul on terav nagu vikat.

Mädaluhtha püstitasin oma kuhjavarada,
samas nutsin sapiliseks oma meele harda.

Kogusin siis vaeva-saadu oma kooluheinad.
Roobitsesin sara alla, muredest said seinad.

Nüüd ma istun lõukakivil, mõtted täis on ehmi:
kust saab lauta rammusaid ja punakirja lehmi.

Kes mul muidu, kes mul muidu söövad luhapäälsed,
egas viimaks ometigi koolukarjad säälsed?

Üksi istun, videvikku õhtu üles tõukab.
Jahmatades ringi vaatan. Keegi seisab lõukal.

Silmi ees lööb kirendama. Mustad nagu marjad
kolde ümber sibisevad juba koolukarjad.

UKU MASING

JUMALA TEE VALUTAVAL HOMMIKUL

Peagi tuleb hommik, ja mu keha kange,
aga välgulöögist loodud selgroog mulle,
surun oma hinge roostund terastange
selle tunni ümber, mille heidad tulle,
Issand Jumal.

Nüüd mu ligi oled, kinni Sinust hakkan
nagu kressi väädid õitsvast niinepuust,
ja kui lasen lahti, haljamast siis lakkan
ning mu süda langeb mulda veres suust,
Issand Jumal.

Ikka lähened neid ahtaid metsaradu,
millel noolega ei seisa ühtki sihti,
ei säääl valitse küll suurte tuulte kadu,
aga imelik, et eksid rõõmsalt tihti,
Issand Jumal.

Rada käänleb kohal Sinu laste päade,
Sinu jäljed nende südamete veres
nagu karu laiad sammud üle jääde,
kevadest mis suurel ei Su sula meres,
Issand Jumal.

Peagi tuleb hommik, Sa läed minu juurest,
või ma jätan Sinu lootes näha und,
et Su joogiastja hõbetatud uurdest
pihku püüan võtta sinna kogund lund,
Issand Jumal.

ÜHEL KAUNIL PÄEVAL

Kui tasa täna astuvad Su jalad,
nii, et mu silmad ei näe põhja taeva.
Tean, üle selle kummukile pöördud laeva
Sa lähed, varbail pilve valged kalad.
Ja tulest õitsevad mu maja talad,
ei toonessepp neis enam käike kaeva.
Ta unustanud muutumise vaeva
ja nüüd ta tiivule Sa rõõmu valad.

Ma palun, keela raju koerad hallid,
et nad ei hiiliks õnnelaane taga
ning päevad rohelised, rännukallid
mul laota nagu palveks vaiba vaga.
Sest sügisel, kui metsad päiksejallid,
Sa ainsaks jääd, kes siiski veel ei maga.

LÕIKUSKUU ÕHTUL

Terve õhtu täitis pääsukeste vidi,
peagi kauaks jäävad tühjaks pesad,
siis kui lõunapoole tähevagu pidi
läevad kõik ning rohelised kesad
ei neid suuda enam meelitada.

Nüüd on rohusirtse iga lehe taga,
nagu suure kella kärmed tuksed.
Kindlasti ka Sina sellel ööl ei maga,
avad oma maja rasked ukсед,
vaatad alla hämarduvat rada.

Aita pidada mul meeles ikka seda,
muuda iga sekund mõtte uluks,
kus ma tohin kurba aega kujutleda,
millal seegi rohi koltund kuluks,
ükski lind ei malda viivitada.

Pane mulle meelde alati: ehk aga
selle siristuse järgi hallal
luba võtta kõik ja siis ei enam jaga
sirtsud päiksekiirte, ööde kallal
nimede Su otsatumat jada.

LOVE LÕIKUSKUU ÖÖL

Oh nüüd ei kaeble ma enam
nende pärast, kellele peaksin olema kuri
ja siiski ei suuda.
Pole Jumala riikki kenam
ega Valge Laeva lakerdav puri.
Sest on kuu, on kuu, ja pilvedest kotkas
ja selle pää olen ma,
nüüd on tuul ja õõtsuvad muistendeist puud
ja templilaul olen ma.
Kes nüüd kõnnib katuste üle
kergelt nagu metsparte lend,
kes nüüd puude siristab lehis,
enam ei tunne end.
Eks see ole minu, minu, südame lind.

Jumal, Sa jälle oled mu kõrval
otsekui tiivustund rõõm
ja Sinu kuue serval
on tähtede rohekas lõõm.

Eks Sina nüüd vaatad ju lehtede läbi,
paitad punavaid õunu?
Kui nüüd pole mu ilusa päeva lõuna,
millal siis veel?

Oi Sinu imet, pole mul raisatud minuteist häbi
kui seisad äkki mu teel,
naerad mulle vastu
just kui ammu oleksid oodanud mind,
mõelnud: Miks ei ometi astu
üle laguneva aia, ei usu, et ta lind,
kel on vahutavad tiivad,
suled täis rohelist laant,
kellele pilved on kiivad,
ja need, kes kiidavad paant.

Kilgetuli Manala rannal, taas mina usun,
sest on tõttav kuu ja taevas pilvedest lind
ning ta kadunud pää olen ma,
sest on tuul, Su aiast mullale vajunud puud
ja keset neid käed tõstan ma.

TONTIDE EEST TAGANEJATE SÖDURITE LAUL

Pillipuhujad oleme need, kellelt kodu võet, naine ja laps,
on vaid valendav pilvedetriip ja hobuse kärnane saps.
Ainult sinetav laotuseveer ja tolmune konarais tee,
siis kui maad pole enam meil järgi, võime süüdata merede vee.
Oma varjudel astume ikka ja lippudeks on meie käed,
kuna viimased siiski veel vabad on Jumala taevaste mäed.
Meie hobused kronud ja tüdind, meil kondile kajaks on kont,
mõõgad roostetand, aga me süda on muistendi tõrvane lont.
Varbad purunend kivide vastu ja keha on kibelev haav,
süda kaotava maleva vettind on verega lahingukraav.
Pillid auke on kulunud täis, ja lauludki tolm tapab eos,
aga siiski me läheme uhkelt, viled sinised karedas peos.
Metsad põlevad kuklate taga ja lõõmendab viljatu nurm,
seda tunneme hästi, et jälgib meid tontide kuningas Surm.

Aga oleme viimased kaitsjad, pillepuhuv ja närudes salk,
need, kes laastavad tonte eest väljad, ega teagi, mis töölise
[palk.

Inglitiibu küll ihaldab retkel Su orjade jonnakas ind,
aga kinni ei pidada suuda eal meie, oh õnnistus, Sind.
Valget ootame vahelgi Laeva, lõppev leekides järel on sild,
teame hästi, et tuhaks saab pea ka talade viimane kild.

Ainus sõber on rada ja rõõmuks, et pagenuil käes juba maa,
aga sellest ei nukrust, ei leina, et seda me näha ei saa.
Pole hoolt, kuhu sureme viimaks, sest veri on otsatult hell,
kui me osanud pilgata vaenlast, siis kumiseb julgustav kell.
Mis siis sellest, et ees on vaid ootus ja järgi on suitsune tuul,
sest me südamed kunagi õitsvad ju Jumala jäädaval puul.
Pillipuhujad oleme sandid, kellel naist pole, kodu ei last,
ainult sinetav taevasteveer, selg Valgele Laevale mast.
On vaid hõbedast pilvedetriip, selg endale oda ja piik
ja me silmades peegeldub suur, kõrbe taganev Jumalariik.

VALGE LAEVA LAUL

Pruuniks silmadki põlend, oh nad on kustuvad söed
võõbata savises kausis.

Otsatu pikad on ahtuvad ööd,
tarretand sekundid lausa,
millede üle kui uurakaks sulanud tee
ootuste vankrid puuaslega kriiksudes läksid,
määrdeks leegitsev tõrv.

Kajakad suud olid saand ja hõiskasid kurdudel vee,
rohust kajavaid hüüde kuulatas pilvede kõrv,
nüriks said tagumast randa soovide tuulte äksid
sõnu, mida kordasid lained, udu ja tee.

Tüdinud talumast nõõtamissõnu ja sõimu,
nägemast valgesse rasva osavalt raamitud silmi,
tüdinud tassimast kekslevat pinta ja sirpi,
kiskumast südame kangast viimastki lootuse lõime.
Äkki nad päikesekohin keerutas koskede võimu,
sooned said pinguli täis praksuvat kadakatuld,
leegina hüplesid sõnad üles maailmapuuoksi,
joogiks sulas tähtede kuld, võõraks higist rase sai muld.

Silmad said suuriks ja selgeiks, taevaspuhtaiks ja julgeiks,
mõttedki muutusid pääsusulgedega ehitud nooliks.
Põlevad samblatordid riivasid südame uksi,
tuisus ei kustunud nemad, loitlesid oodates suve,
oodates Valget Laeva, oi Valget Laeva.

Küllalt on tuuli ju käinud, purji toond tundmatud veed,
keegi pole kaunimat näinud, vaiksemalt lendavat teed.
Ööl on küll tuhandeid sõnu, hommikul valvakaid viise,
aga ei koidulaul ainus kõla nii vägevalt taevas,
aga ei sõjatäht vaenus pole nii säramisvaevas
kui selle sadama helendav täht, ootvad kus inglitekoorid
Valget Laeva, oh Valget Laeva.

Vahtu ja verd, vahtu ja verd
seletab silm selja taga,
tuhka ja tuld, tuhka ja tuld!
Issanda mõök ei maga!
Käriseb taevas ja lõomendab muld,
vaevalt see pääseb, kes vaga.
Tolmuks saab hõbe ja põrmuks saab kuld,
saaki ei võitjad siin jaga.

Ruskete hobuste kabjad on Jumala piksete löögid,
vilinal vuhinal marudes hällivad tõmmukad lakad.
Tuult kuula, tuult seda, kõukude tapetud tormavaid tonte,
kibedat viha neil kausid on ääreni valatud täis,
sellele häda ja sellele häda, kes pattudes käis.
Saksade kukaldel loidavad haisevad saatanaköögid,
viivuks vast hõiskavad arbijad täidetud Tõnni sest vakad
rasva ning liha ja õilsate härrade kõveraid konte.
Üürike, üürike nende rõõm, tuleleek kõrvetab pää,
nõnda et teotaja ükski märgiks mullale maha ei jää.
Keegi ei küsi siis teiselt veel: Sina kas prohvetit usud,
põllud kui ahjudeks muutuvad, säriseb huntide säsi.
Murravad kupjade kublused sõrmed küll pärani kastid,
aga ei kulda saa endile nälgivad orjad ka siis,
igaltpoolt kõmiseb leegitsev Jumala lahinguviis.
Kallastest vahutab meri ja sadade laevade rusud
kaldale virutab edela vihaselt tõstetud käsi.
Raksudes, praksudes murduvad pooleks kõik toredad mastid,
halavad plaginal plagud veerel veriste luidete rea,
ühegi mere kuid nime keegi pääsenuist meeles ei pea.
Aga Jumala Iisrael, valitud rahvas ja kadunud poeg,
pilved siis kaitsevad teda, tuulist ta ümber on aed.

Päevad sääal alati leiged, suvi käib suvele kannul,
Naaboti põldude peenrail viinapuist lõhnaval rannal
sammuvad õndsate jalad lauldes ja tantsides vaid,
jäädav on rõõmustus päadel, silm naerab hõisates taeva,
mäletes Valget Laeva, ah Valget Laeva.

„Täna nii lillad on pilved, põhjapoolt punetab põuane tuul,
ema sa süüta nüüd tuli, inglid tulla siis kindlasti näevad!“
„Lapsuke, ootajaid tunnevad inglid, sest hing meil on janusel
[suul,

oleme võõrad ja kodutud, pilkavad mööda kes läevad . . .

Valgemat laeva, valgemat laeva
pole ka kuningal endal.

Ükski muu leiguva tähise taeva
läbi nii tasa ei lenda.“

Täna on eile ja täna on sada, tagasi tuhat aastat.
Tõesti ta tõusis kui kajakas, keegi ei märganud teda,
magavad silmad ei pannud tähele tukslevat suud.

Oli nii lähedal lunastus unus et valvanud seda
põuased päevad ja õhtud, Jumal vaid teab mitu kuud.
Lailasid vahus ta juuksed ja silmades peegeldus laev,
mõistmatult kaunis ja valge otsekui kadunud päevad.
Naeratus huulile ujus ja merevees sulas neilt vaev
otsekui sügisel lindel lõuna kes magama läevad.
Lähedal, ligemal, lähemal kajasid tundmatud laulud
leebed kui lakerdav kevadtuul, pihku võis võtta neid.

Äkki ta tundis, et eluea olnud ta ümber need laulud,
siis kui ta kõndis veel ähmaseid Jumala rannale teid.
Inglid puutusid karedaid sõrmi, nemad said selgeks kui klaas,
võtsid ära ta pleekunud riided imbund täis aastate valu,
võõraks pidas ta kulunud kuube kaebas kui see ta ees maas.
tiivad taevaste paitasid seda, enam kes soove ei talu,
tähe sinava suigutav kuma sasiseks silitas pää. —
Ärkas südaööl laps, keda ära kaugele meelitas ae,
pajuvile ta võttis ja teadis, miskit et maha ei jää,
ainult lill, mille eile ta pillas rannale järsakult pae . . .
Ema sedagi kiigutab sõrmil — tõttama, tõttama peab.

Päevad aga ruttavad ja tondikumal
hõõgub tuhane taevas,
meri ikka kohiseb ja kauge Jumal
tule ei säravas laevas.

Manama lainete varje sirutab silmade salk,
võluma vihmaseid õhtuid jäädava soojaga lõunaks,
õgveneb küürdunud turi, meele jäänd kadakast malk,
sirgu läeb pruunistund käsi, kivi peos muutumas õunaks,
mille kord vanemad võtsid mõrudalt tundmisepuult.
Nüüd tema tagasi kannab lainete rahutu rohi,
aga ei väraval ingel aidata palujaid tohi.

Õhtud aga mustuvad ja tondikumal
kustub tuhane taevas,
meri ikka kohiseb ja kauge Jumal
tule ei säravas laevas.

Pruuniks silmadki põlend. Oh nad on kustuvad söed
võõbata savises kausis.

Möödujad kõik on vaenlaste tõugu,
salgavad Jumala väge

otsekui tuuled, mis puhuvad kirdest
üle suvise maa,
otsekui rahe, mis piitsutab laineid
ja hukkuvaid laevu.
Kesse ütles, et lõpu algust
tähendas tunane paadirisu,
kesse pilkas, et Valge Laev
pikal teel põhja on läind
ja ta laual ei pääsenud randa
ainuski ingel.

Kellele kuuluta kõikide pattude surma,
Issanda sõna ei usta.
Kellele kisenda kurbade pettuste surma,
Issanda väge ei usta.
Inimlapsed nüüd astuvad, kõveras turjad,
hellites südant nii musta,
kerjates tahtmised juurteni kurjad,
Issanda imet ei usta.
Rusudeks peksetud ootuse uhkus
istub ammugi Jumala õues,

ingel, kelle peol nende viimane lootuski tuhkus,
piirab ümber ta kõues
ja ootab, mil üksteise kannul
nad tulevad kalmest:
igal oma süda on viirukipannul,
juustel pärg uhkete laulude salmest.
Ja Jumala unised ripsmed lähevad sasi
mõeldes nende vereliblede teid,
kelle väge ei takistand ainuski asi
ega neid endid kõdunud muld.

PIMEDUS EI VÕTA VASTU VALGUST

Turmaliinist uste taga moonimaitse suul
Jumal vaikselt magab, silmad tuhksed suletud.
Tuhat aastat tagasi vist puhus neisse tuul,
aga siis ka nimed seinuks, siis ka lailed juletud
olid nagu rangapilved kiirtekimbus ujuvad
üle maade, mida eales nad ei enam näe,
kõrgemale ei saa tõusta, kiudsed pilved kujuvad
turja üle halli telgi kattes päikse väe.

Turmaliinist uste taga huulil mõõlamahl
Jumal istus väsind, sõrmed süles rahutud
päeval suure sabati, kui tiibe varje kahl
kiikus üle Rõõmsa palge, kelle soovid mahutud.
Oma laste juure minna? Kas nad teda taluvad?
Küllap kuusk ja küllap oja, samad kukud käo,
inimesed õhtul hilja mööduda kuid paluvad,
kartes, et Ta tahab võtta nendelt oma näo...

Turmaliinist ukсед kinni ingel lükkas taas,
Jumal silmad sules, pää tal vajus tukule
ja Ta kulnud varstigi on radadetu laas.
Inimesed omasoodu käivad vastu hukule,
hävitavad õiged tähed, pilved mutta rõhuvad,
ulgumeri rabaks moondub, kõrveks palmihüis . . .
Viimsed puud kui hüüdes Teda ukсед maha lõhuvad
ja Ta ärkab, kas Ta näha mõistab neid veel siis.

TEELISE TEE

Sa, Issand, päikseks tegid oma kanna
ja templitorniks iseenda haua,
et see, kes võõras korra Sinu laua
võiks olla läinud poole Lääneranna
ja siiski elav, kes ei võitu anna
veel surmale, peos hoiab rasket sauua.
Ja kuigi teab, et päev ei püsi kaua,
tal õhtuks pole vaja lampi panna,
 sest lõpul raja kõvera või sirge
Sa tuled nagu leige kodu käija ette
kus kukk ei ole ealgi vara virge,
 ei keegi tunne kaela neetud kette
ja tonte sajatada pole kirge,
vaid vaikselt kasta sõrmi eluvette.

TAEVAMINEK

Ei taevariik Sind kauemini oota,
oh Jumal naerusilmne, sünniloota.
Sa kogusid kõik kalad tema noota,
sai rikkaks haige talvel õlekoota.
Nüüd vaatab järv ja jõgi ilma voota
ja need, kes maha jäävad Sinu hoota,
kuis taevamered selged pilliroota
Su ümber seinad püüdvad kokku joota.
Sa tõused läbi ammu surnud laasi
ja pai teed pääle tunamuldse tuisu,
et hingekarbel enam poleks kaasi,
Sa laulad võidulaulu. Ja ma, kui Su
häält kuulen, tõstan oma verevaasi
ja võtad surmalt peost mu sirbi luisu.

USUST JA EI MISKIST MUUST

Sina, Jeesus, hõbedaste silmadega,
kui Sa sõrmil hoides vikerkaare ringe
käisid kõrves, siis ei tunnud inglid ega
Jumal enam isegi maad seda neetut.
Käisid vaikselt, oi kui tasa, järve teetut,
et vaid marus rohtu sattund kalamaimu,
kes just Sinu palve kõrval vaakus hinge,
koju viia. Aga teest ta polnud aimu.
Kandsid teda iga kalapesa suule,
hulga aega silmad vajund vette maha.
Kui ta viimaks koju jõudis, ütles: Kuule,
Sinu peost ma enam minnagi ei taha.

Jeesus, kordan nagu silitust Su nime
pimedusse, lambile ja tähtedele.
Kas Sa tead, et Sinu sammudki vaid ime,
mäletad, et veri oli tulihele?
Kõrverändur, naerdes kummardan Su ette,
panen kokku oma tolmust määrdund pihud.
Vaata mulle, köida Surnumere vette
vesiroose taevassuured valged vihud.

Rõõmu pole suuremat kui kuulatada
kuidas lauldes kõnnid läbi leige õhu,
põlvitada kui näen kuskil Sinu rada
üle õitsma löönud surnuluude põhu,
armastada Sind just nagu puid ja tähti,
nagu sõudmist poole pilvi seatud ranna.
Ütle, kas siis, kui Sind üles tõusnud nähti,
maa veel oli tumm all Maarja pruuni kannal?

UDU AINULT ON KINDEL

Süstik on tuul ja ta jalakapuust,
mina vaid õhuke hämarast koe,
mille Jumala sõrmed ükssarve luust
ketrasid tähtede toas, kui see soe.
Süstik on tuul, kuid mis lõngast on lõim
muldseil telgedel, ei mina tea,
sära udude vast kui neist suri võim,
et mul pilvi ei ulatand pea.

KOLM PALVET, ET SÄRAMA PANNA OMA NÄGU

I

Ja, miks ma pole enam nõnda valge
kui päevil, mis läind suitsurada ammu,
vaid astun longates ja väsind sammu
ning aastad tuhmiks tullitavad palge.
Vist maale, kus ka lõunal päike kalge,
viind inimesed, tondid minu rammu.
Kord olin poiss, kes lauldes jooksis lammu,
nüüd kerjan rakke tundes tallul jalge.

Kuid ära lase kadu eal mu sisse tulla
ja silmist kustuda mu päeva eha,
mind ahastada laps et lämme mulla
ei suuda rohtu surma vastu teha
kes katab roostega mu vere kulla,
kui pime tahab neelda nõrga keha.

II

Veel soojust jäta mulle meele harda,
oh Issand, et ma võiksin naerda teeta
ja teispool aega hõbepäevi veeta
ning laulda üle iga laeva parda.
Tean, ning ei miskit sellest rohkem karda,
et muidu surmale võiks enda reeta,
kes minuta jääb ilma kaelakeeta,
viib tühjalt ära võidulipu varda. —

Tokkroosi õis ma ladval pika varre,
tuult näinud teisi viivat keset nõmme,
või murtud ehteks vaasi tuhmund tarre,
kus kuulda ainult samu kilke tõmme,
teab üksnes raksak apraks kuivand parre,
et tuli neelab kord nad vahel lõmme.

III

Läind esivanemad ja nende valud,
need närbuvad, kes käivad omi radu
siin keset mõistuse ja tahte padu,
kus kallid pole puud vaid kuivand halud.
Tean küll, et mindki ainult viivu talud,
et pikkamisi suureks kasvab kadu
ja viimaks tuleb nagu rahesadu,
mis lehist paljaks peksab hinge salud.

Kui nõnda peab! . . . End luba kiita siiski,
need päevad mõned suurelt säravana,
et ärkaks mulle vahel paradiiski
ja ma ei kustuks tolmu põdurana,
vaid oleks rauga huulte viimne viiski
täis Sinu keeli pingutavat mana.

USUTUNNISTUS SUUREL HOMMIKUL

Kuuskümmend kaheksa tiiru teeb tuline ratas,
rohkem ei talugi vist,
siis tuleb siniste õite ja valgete pilvede matus,
rinnale seotakse rist.
Lisa veel sõbrale taevastest päevi, mis tolmu
kevade leppadelt täis,
kasvata kehasse puu, mille vari kord üle ta
kulme
edasi tagasi käis.
Enne kui tähed siis kustuda hommikus saavad,
virgub mu valendav tee,
enne kui karjased vilega tallesid aavad,
leian allika jaheda vee.
Kindlasti usun, et nõnda kui laotus on katus
ja mu päikesenimi on Raa,
elan sel päeval, kui täidab mu kuldsete kontide
matus
taeva ja õitseva maa.

KERSTI MERILAAS

HABRAS ÕHTU

Tuhm ja tuulitand talve päike
vajub hange ja sureb.
Seadsid samme kui malekäike —
päevast pihku jäi mure.

Tee viib üle roosaka välja,
mets kui muinasjutt sinab;
ja sa kõnnid kui elust välja,
seljas vaid surilina.

Metsa ääres kui hõbevihud
pajupõõsaste rivi.
Astud tasa ja hoiad pihus
südant kui ränikivi.

Kuuse ladvas on Jumala kõne,
juure all magab rahu.
Elu on valus ja elu on kõle
südamest samba tahub.

Kadakamarjad on nagu silmad,
lumi on paitav käsi.
Oled jäänud lembusest ilma,
vihkamast oled väsind.

Üle taeva libiseb õhtu
pilved kui lendavad kullid.
Ja juba naerad. Näe — hajund õhku
mõtted kui naljakad nullid.

Oja jääs on tilluke pragu,
lumel näed jänese jälgi.
Ja äkki hellud ja tunned nagu
keegi armas sind jälgib.

Mõni käesurve — sõpruse tõendus,
sõna, mis soendab kaua,
või üks mõte, mis kunagi mõeldud
langend sõduri haul.

Midagi rasket nagu langes,
hing nagu lendas üles.
Nutad õnnest ja istud hanges
kadakapõõsas süles.

**KORD ENDA MA PÄRISEKS
ÄRA ANNAN**

Kord enda ma pärioseks ära annan;
mu süda saab mullaks kui muinasjutus,
ja minu hinge siis kuu pääle kannab
tuul sügiseöises pilvede rutus.

Siis täiesti endast saan vabaks. Ma tahan
nii olla, et midagi ma ei tahaks,
et langeksin tolmuna teele maha,
et muutuksin tuules tuiskavaks tuhaks.

Siis suve tulekul maanteede veerel
teeksin võilille-silmad pärani valla,
ja läbi õrn-sinise juuni veerev
päev tuleks ja istuks mu juurde alla.

Ja papli pruun-vaiguse lõhnava käega
ma hoiaksin musträästa väikest pesa,
ja ühel hommikul puhkeksin väega
kuld-karikakardes üle kesa.

Kui põllud on valged ja vili valmis,
ja lahkuv päikene lõikusest laulab,
ma oleks maa-õnnistus, kõigile kallis —
tükk magusat leiba töömehe laual.

NÄRUSUS

1.

Kord sa olid uljas pagan,
sinu siirad uned aga
elutarkus võlla poos.
Nüüd su samm on ammu raskund,
ootad veel, et rüppe laskub
teenimata õnneloos.

Sinu mõtte paadund pinda
ükski sahk ei löika. Hindad
üle kõige oma pääd.
Öö on pikk ja puudub uni,
päev käib pärituules — kuni
lõpuks endast ilma jääd.

Nii sa astud aastast aasta,
aina sigitavad saasta
mõtte roiskund seisuveed.
Ja kui mõnest sõnast värskud,
jahmatad ja märkad järsku —
süda kõnnib iseteed.

Oled ammu ära müüdnud;
aga sinu hing on süütu —
hangelduste ülejääk.
Parem ise tulle astu,
siis kui pöördub enda vastu
süüdistuste püssitääk.

Kui ju õhtusi reklaame
 virvendamas tänaval,
 siis me, sõbrad, kokku saame
 vana kellatorni all.

Kõht on tühi, augud sukas,
 kuub kui sasit viljarõuk,
 vannume — maailm on hukas,
 inimene — roomav tõuk.

Ikka võidab suurem sulgi,
 midagi ei ole eht;
 meil on hinges aatetuli,
 taskus kortsund ajaleht.

Ikka naaber naabri murrab,
 pole ainust õiget meest;
 ainult meil on uljust surra
 tõe ja terve ilma eest.

**Prohvet purjus. Jumal magab,
pole siirust, pole hääd. —
Vorstipoe reklaamil aga
mõte äkki seisma jääb.**

**Vargsi pilku poetades,
poolel sõnal peatub suu,
vastu planku toetades
imetleme tõusvat kuud.**

HOMMIK

Koit puude latvu säratas
ja unenäod silmist pesi,
ja hommik lauldes äratas
meid kevadesse kahekesi.

Lill laksatades avab suu
ja tõuseb päikesele vastu.
Juurtpidi nagu taim või puu
maa südamesse tahaks astu.

Mäel kägu kukub kõigest väest,
vint vilistab just otse suhu.
Nüüd tahaks hoida sinu käest
ja lennata ei tea — kuhu.

Maa-aur, mis tungib läbi koe,
viib ühte iga halja eoga,
ja taevas, naeratast ja soe,
päid silitaks kui laia peoga.

Meil päike ripub sarikas,
muld haljendama lööb me astest,
ja krookuslehe karikas
maadligi vajub raskest kastest.

See päev on hää, see päev on pikk,
ja kahele sest päiksest aitab;
näe, väike kuldne sisalik
su paljast jalga vargsi paitab.

Nii rõhub õnneraske meel,
et surun sõrmed kuuma mulda;
kas tead, mu lemb, et käime teel,
kust iial tagasi ei tulda.

ÕHTU

Pilv üle taeva laotas end
ja kaste sajab maha.
Ja öise linnu vaikne lend
kaob kauge metsa taha.

Viib hämarusse valge tee,
ja järvelt kostab naeru.
Ja paadi viivad üle vee
kaks õnnelikku aeru.

Sa küsid „miks“, ja sinu hing
on ikka mitmekihtne.
Öö vajub üle metsa, ning
kõik on nii hää ja lihtne.

öö

Kolm korda kuskil hõigati,
ja puude ladvus kustus kaja,
tuul nagu pooleks lõigati —
ja öö sai ümber väikse maja.

Nüüd mahajäetud aia teel
käib öine siil ja otsib toitu.
Ja ööbik hõiskab veel ja veel
ja uinub alles vastu koitu.

Puult õisi langes rabinal —
üks väsind lind sääl unes sonib.
Kas kuuled, kuidas krabinal
kuukiiri mööda katust ronib.

Näe, koplis kasest kaseni
käiks udunimbuses kui Jumal.
Ah, keerduda mind lase nii
su jalge ümber nagu humal.

Ma tahan olla nagu tee,
või nagu kivi, millel astud,
või laul, mis kostab üle vee,
või lill, su rõõmuks õide lastud.

ÕHTU RANNAL

Tasa tuli õhtu merelt randa,
järel kerged kalalõhnad.

Kõrkjaist tõusva valge, pehme udu
eilse päeva surilinaks kudus,
töötades und ja rahu anda.

Kummargile valvab hämar taevas
üle vaikse, kaame mere.

Pühalikult pikas, mustas rivis
astub vette kivi kõrval kivi
tõsiselt ja küürus nagu vaevas.

Oli päev kui raske koorem kanda;
üle õla öeldud sõna

nagu kirves pea kohal ripub,
aga süda ikka jälle kipub
ennast kinkima ja ära andma.

Kirjutan üht nime märga liiva
tuhat korda, tuhat korda,
kuni väsib igatsus ja lõpeb,
südamest saab jalge ette lõke,
ja ei ükski kaotus enam riiva.

RISTTEE

Sääl, kus vakatavad tuuled
mustas männisalgus,
kutsub maantee neliristi
kummaline valgus.

Ja kui metsa taga jäävad
õhtuvaikseks talud,
siia ennast välja nutma
tulevad su valud.

Kuula, kas sääl põõsa varjus
keegi sind ei pilka.
Kes sult nõudis, kes sult nõudis
kolme veretilka?

Oli igapäeva koorem
liiga raske kanda,
lunastuseks oleks tahtnud
kas või elu anda.

Nüüd näed hinges kummitavat
maantee valget risti;
ja su süda, ja su süda
elust välja kisti.

OSSIETZKYLE

Suur, verev lagendiku kuu
und kõrbend silmile ei kalla.
Näe, juba valmib võllapuu
mu trellitatud akna alla.

Öö läbi astub väljas vaht —
ta astub lühemaks mu elu.
Öö läbi tornis hõõgub taht
ja tasa kriiksub tuulelelu.

Üks sõna on, mis põleb suus
mul igas vangileiva lõigus.
Üks sõna on, mis põleb suus —
õigus, õigus, õigus.

VIHANE SÜGIS

Tuul kõlinal lehti
puust raputab teile,
ja kraavidest immitseb
läpanud leile.

Näe, kaldasse hambad
lööb sisisev jõgi,
ja udu ta kohal
on must nagu nõgi.

Vee ääres on põõsad
kui määnduvad seegid,
maast purskuvad vahtrate
vihased leegid.

Pilv pilvele vajub
kui lademes vaske,
säält nõrisev valgus
on niiske ja raske.

Ja äkki su üle
end laotavad varjud;
käed taevani tõstad —
ja karjud, ja karjud.

HULGUSE LAUL

Hall, ihnsalt küürus kodukatus
mu roomamisi vaevu sallis;
kuid kõik, mis lapse pihku sattus,
on äraarvamata kallis.

Üks käsi tarest välja tõukas,
ja teine juhtis üle õue.
Miks rääkida, mis võõras lõukas
jäi värisema varjat põue.

Kui vahel jalg ka tolmus nõrkes,
öötaeva poole süda karjus;
just enesega kokkupõrkes
suu kõige üle naerma harjus.

Mul hommik lauluks avab huuled,
nii astun valget maanteepaela,
pää ümber käivad värsked tuuled,
ja rõõm kui käsi ümber kaela.

Ja kuigi kuski luurav saatus
mind nagu pikne jookst tabaks;
on taeva avar isamaatus
mu mõtte teinud homsest vabaks.

Ning kui ma näeksin kõiki sildu
ka varisemas pihuks-puruks,
siis elu viimast kirjut kildu
veel hulgas vastu huuli suruks.

Ma tean, et iialgi ei leina
mind turuplatsil uhke sammas
Mu hauakünkalt maarjaheina
sööb kellamehe vaikne lammas.

PÜHAK

Sinu mälestuseks kõrgel mäel
kaljusse üks mustav rist on löödud.
Hoides õrnalt murdud lille käel
mahapöördud pilguga siit möödud.

Siin, kus hulki tappis katk ja nälg,
läbi öö su nime appi hüüti.
Aga maantee tolmu jäetud jälg
jutustab su elu habrast müüti.

Püha vesi karikates kees,
raskes pilves luuras templi hari;
kuid su kõikemõistva pilgu ees
päikesesse murdus risti vari.

See su hinge iialgi ei seo,
kes su kuue pärast heidab liisku.
Oled laps, kes sirutades peo
imetledes vaatab vihmapiisku.

Kaheks langevad su jalus veed,
laine rullib pehmeks vaibaks vahu,
ja su naeratuse lihtsat teed
piirab inglikumarduse rahu.

NÜÜD ÕHTU ON

Nüüd õhtu on, ja tasa aurab maa,
ja tasa sammalt kasvatavad seinad,
kuid iial vaikse õhtuni ei saa
see keda jälitavad eilsed leinad.

Kes ülbelt käsulauad puruks löi,
see enam iseendaga ei harju.
Jah, nii on hää, et nüüd mind õhtu tõi
su pilgu imeliselt sooja varju.

Sa näed, kõik, mis mul on — mu usk, mu
sul voolab üle jalgade kui vesi, rõõm
ja kui me aknais kustub ehalõõm,
siis on su juus mu suul kui kuldne mesi.

Nüüd tean ma õieti, et kauged mäed
mu karja oma sinaga ei toida,
et ainult sinu murelikud käed
mu meeletumaid päevi saavad hoida.

Et seda, mis kord vaiksel südaööl
mul läbi unenäo kui ingel lendas,
sa kannad lihtsalt nagu vööd su vöö
ja kergelt nagu oma südant endas.

ST. HÉLÈNE

Miks on need mäed nii süngelt vastu taevast
nüüd tõstnud ähvardava vikerkaare,
ja lahel möödalibisevast laevast
must vari langeb üle palja saare?

Kas on siis nüüd need uhked päevad
loetud,
mis olid kõike muud kui hääd ja veatud?
Mu pääd on kullast kammidega soetud —
kuid minu mõtteid pole iial teatud.

Nüüd õhtuid saadab mere raage kohin
ja kajakate lend täis nukrat loidust,
ja õige vargsi endas kanda tohin
veel mälestusi hommikusest koidust.

Kas, käsi, eilsest heitlusest veel hõõgad,
et lapse moodi kive vette pillud?
Näe, niiskes tornis roostetavad mõõgad
ja kilbi küljest pudenevad killud.

Hing aimab eemal võitlusi, kuid neis ta
ei jõua enam tunda endist hurma.
Nii ihuüksi enda vastas seista,
see tähendab vaid üht, ja see on — surma.

LAMBATAPU PÄEV

Vara hommikul, valge hakul,
kui ju kuut on kirend kukk,
algab pinumaa raiepakul
mihkclipäevane lambahukk.

Laudas mäluti unepikka,
juba ukse eest võeti latt;
tuli see, kes on tulnud ikka,
pihus leiba või jahumatt.

Villa silis kui pehmet siidi —
meelepetuks sai kapsanutt;
nõnda teiste seast välja viidi
laste tasane lemmikutt.

Kergelt kutsuja järel kapsab,
murdub sõra all jäätuskirm,
kuid siis äkki ei tea kust rapsab
lamba südame tume hirm.

Viimse jõuga veel ära kipub,
kuid ju pussi teritab tahk.
Puhkend koidiku kohal ripub
pilv kui verine jääranahk.

LÕIKUS

Nüüd kõrisevad niidumasinad,
ja kõikjal hoolsalt korjatakse vilja;
on lõikajatel päevad kasinad,
ja köitjad koju saavad õhtul hilja.

Oh põlluke, oh mure, töö ja vaev,
meid kolletusse kannab päeva kadu;
eks vesikaarde keera noalaev
ja vares teibal kraaksu pikka sadu.

Pea vankri põrisedes valgel teel
öödläbi käivad veskiliste voorid,
kuid kraavi kaldal päevatõusu eel
on juba hallaämblikkude loorid.

Kõik, mis kord kippus elule mu sees,
on väsind nüüd kui kõrred raskes vihus.
Näe, sügis nagu vaikne tunnimees
ussaia taga seisab, vikat pihus.

TUUL

Öödläbi lagendikul lõõtsub tuul,
lund paiskab vihisedes vastu taevast,
ja paatund põllu paljal kooljaluul
maadligi murdub kuivand kulukõrs.
Ja undab tuul,
ja tuiskab tuul,
maa all ja ümber tuul ja tuul.
Kes nõrkend katsumise raskel kuul,
neid, Issand, päästa vaevast.

Öödläbi maja nurki noolib tuul,
et vappub, rappub iga palk ja õrs,
leek vabisedes langeb koldetuhka,
kuid tuul, kuid tuul,
kuid tuuleulg ei puhka.

Siis lahti prahvatavad väravad,
ja seinast seinä löikab rajusööst;

ta rebib lapse pihust mängulelu,
üksteisest armastajad lahutab,
rauk kukub kokku oma kepi naal
ja hüüab „mis on elu“.
Kuid ülal ööst
vaid tähed igavesti säravad.

Ei keegi tea sel tuulelisel maal,
mil vesi üle valli vahutab,
ei see, kel juba alla vajub kaal,
või keda löövad mõistmatumad väed,
või see, kes alles kaitseks oma käed
on pannud armsamate elu üle;
näe, tuleb tuul,
ju vingub tuul,
kõik ääretusse kisub tuul —
ja tühi ongi pesapaik ja süle.

Öödläbi legendikul lõõtsub tuul,
lund paiskab vihisedes vastu taevast.
Ja undab tuul,
ja tuiskab tuul,
maa all ja ümber tuul ja tuul.
Kes nõrkend katsumise raskel kuul,
neid, Issand, päästa vaevast.

MART RAUD

ROMANTIKU BALLAAD

Vana südalinna maja —
kinni luugid, väravad.
Üle murdund müüriraja
kaks ent akent säravad
öhe nõrgas valguskumas,
sala sumbund häältesumas.

Suure sopilise saali
hämar häälitseb ja rõkkab —
üle mitme meistrimaali
kuuma koldekuma lõkkab
varjuvaare peletades,
värve-sära seletades.

See on luulemeelse pere
hullang Kirgastuste Kojas.
Viin on vilkaks kütnud vere
igas külmas põhja pojas —
naiste pilkudegi heras
välguks nagu väitseteras.

Laulu lõikab klaasitärin.
Grammofonilt valssi, foksi.
Armusosin. Ihavärin.
Sülelusi. Maadlust. Poksi.
Sõnavälke. Pilguvilkeid.
Haardeid. Pagu. Naerukilkeid.

Aga täna selles ringis
mees üks istub imeline:
võidund rõivais, kulund kingis —
tulnuk võõranimeline.
Juues tõsiselt ja tummalt
vahib üksisilmi, kummalt.

Üle suitsust sinkja saali
tema pilk on pöördund üles,
kiindund koldekumas maali,
millel laps on ema süles
õrnusest ja unest vaga,
aga vaatab, veel ei maga.

Üllas hoos kui puistab pidu
pilli, laulu, naeru, juttu,
varjab suitsu hämar vidu

võõra silmis tumma nuttu —
temal trall neis tantsuringes
nagu pussi pöörab hinges...

Nukker Mirjam padjul ärkab —
oli väheks unne raugend.
Nüüd taas foksi vaprat märkab,
surub valla värvit lauged —
pöörab pilgu unist huuma:
kust nüüd keda kaissu kuuma?

Kõik ju paareks tantsujõõras —
rinnal rind ja pihal käsi.
Ainsam üksik — vaikiv võõras.
Temaski vist viinaväsi
või vast unistuste raugus,
kurbuseks ehk kodu kaugus...

Mirjam tantsijate vahelt
hiilib õige hiljukesi,
haarab võõra silmad kahelt —
jahmub: palgeil silmavesi.
„Sõbrad siia!“ kilkab, „ruttu
tulge, nähke... mehe nuttu!“

Aga häiritu ei püsi —
hüppab nagu sivvu nõelat,
tormab läbi tantsurüsi
just kui vihaselt ja õelalt.
Ukse-paugahtuse rõhust
värin külm käib läbi õhust.

Järgneb boston Kurvad kured.
Viina on veel mitmeks sõõmuks.
Viidi välja võõrad mured —
seda rohkem ruumi rõõmuks.
Uusi pudeleid vast laetud,
koidu eest on aknad kaetud.

Äkki — lävelt kiljuv karje
lõikab läbi saali kärast.
Seinal liikumatuid varje.
„Sylvi, ons see sinu pärast? . . .“
Küsimusi suist ja silmist.
„ . . . Stseen romantilisest filmist . . .“

Värehteleval valgusjuga
langeb küünlast trepiperi:
võõras lebab — randmes nuga,

astmekivel värske veri.
Jahm ja ehm. Kõik surmavakka.
Ainult grammofon ei lakka.

Aga koolnuks peetu laugeist
värisevad silmad valla.
Liigutusist lõdvust, raugeist
veereb väitski trepist alla.
Verelaike käel ja süles
roidab roiult trepist üles.

Leidub side. Leidub rohtu.
Mähkme all ju verejuga.
Ei ta elul ühtki ohtu —
soonest mööda sorgat nuga.
Foks taas vastseiks tantsukaariks,
võõras — Mirjamiga paariks.

Üle suitsust sinkja saali
tema pilk veel väärdub üles,
riivab koldekumas maali,
millel laps on ema süles
õrnusist ja unest vaga,
aga vaatab veel. Ei maga.

SARKURID

On tuletü aeg enne koitu,
öö hoiab kinni veel maast.
Tuul toetab mu nõtkuvat roitu.
Ja rentsleis soliseb saast.

Mu tunne ei tea oma nime,
ei sihti samm ega jälg.
On sügisöö pilkane pime —
veel magab aguli nälg.

Näe — ometi on juba läidet
öö surnud sünkuse somp:
üks aknaauk ähmitseb läiget
ja vilkleb lainetav lomp.

Ma peatun ja põlvitun maha,
kus aken äratab ööd.
Näen trellitet ruutude taha,
näen virka, tummtõsist tööd.

Mees tõmm: oleks tahut kui tukist
ta kuju kolasklik-suur,
rangkondini põseluu nukist
tihk, tõrvmust habemejuur.

Viis lühikest lauda on reitel,
mis sirevil pingil ta eel;
taob tappspäpmeid vasar ja peitel,
lööb takti keerisklev keel.

Veel sihiskleb, silub ja tollib —
mõõd õige, täppis on tapp;
säeb lauad siis kokku kui molli —
ei kustki liig ega napp.

Veel liitmeisse liimi ja vaiu
ja lükkub lauale kast.
Nüüd alles ma taipan: sest sai ju
sark väike, küünrane vast.

Ühtäkki kui lauale kopsak
poolvalmis puusärgi käis,
eit ümarik, lotendav lopsak
kui imest ilmuvat näis.

Töö jätkub ta kumerail kintsel
kui oleks kangesti pakk —
käib kärmesti käsi ja pintsel
ja levib lumiherk lakk.

Tõi kaane ja uuesti istus:
nüüd siia seeder ja palm
ja sinna see okaspää Kristus,
ning tänna Taaveti salm.

Ja võtab ja viib selle riita
ning hakkab uut juba taas,
sest taadil on kolmas ju liita
ja laudu palju veel maas...

On pime. Ei tuld ega koitu.
Öö hoiab kinni veel maast.
Taas jatkan sihitut roitu.
Mind saadab rents-lite saast.

Und jätkub veel silmile laste,
ei näe nad sarkureid sääl,
kes teevad neid inglite kaste —
kõik valged, palmidki pääl.

Ent piki neid katuste harju
käiks just nagu sammude puut.
Tuul põgeneb Tumedat Varju.
Ja kuski kõlksahtab ruut...

KIRGASTUS

Mets oli ohtras härmas
ja tihkjalt varju täis,
mu samm kus, külmast kärmas,
teed tavalikku käis.

Morn mõte rappus maha,
sai kanda kerget pääd.
Ja ma ei vaadand taha —
kand murdis kalki jääd.

Ent äkki — ava läikles,
tuld tuuled silmi lõid,
maa põles märtsipäikses,
et vaadata ei võind.

See külma tule rohkus
nii laialt lõõmas eel,
et kogeleva kohkus
mu luulekida keel.

KAUGE RING

1

Ükskõik kui kaugelt — koju nagu Rooma
käib kõigi teede katkematu seos:
ei kasva lihaks liiv, mis hoitud peos,
ei ükski suu jää võõraid vesi jooma.

Ehk võõrsil uitja isegi ei hooma
neid igitunge, mis tas seni eos,
kui järsku pakatavad tahtes, teos
vaid käsuks: koju — ratsuta või rooma!

Ükskõik kui kauge ring — siis teadub tee,
kus ulmi lõikavad su virgund lauged,
pillk selgub lahutab kui kuivast vee

eel maisest mandrist unerannad rauged,
ja esimeseks tõeks sus tärkab see,
et endast endasse on teed nii kauged.

Mu lapsekõrv kuis raskelt mällu vaotas
 need hetked, asemel mil ootsin und,
 mil, isal viiulduseks vaba tund,
 toa ähmjas hämar härdaid laule laotas!

Pea oma poogengi ju toone taotas,
 kuid võimeist üle võrsus tahtesund.
 Siis tuiskas muret nagu musta lund —
 sõrm keelte kõõluse nii kauaks kaotas.

Kuid siiski kokku tõi meid kauge ring —
 taas vana viiuli ma võtsin ning
 ta kähedused summutin sordiini.

Ja jälle laulis keelte pinev ping
 ning kergelt lendles poogna valge ling —
 mu poeg nii uinus Raffi kavatiini.

Kuis oli hää, et alustasin rändu
teid märgi läbi viimse lume laost,
kui kustki koidukalkvel pilvepraost
noor kevad kirka kutse heitis rindu,

et tule vaata nüüd neid kõrgeid randu,
kus oled rahu korjand suusavaost,
end leidnud suveööst ja õrnast aast
ning sügisest, kesk maru sünta ründu!

Nüüd hoopis uus siin laine lohiseb,
tuul kõrge kargeid kutseid kohiseb
ja vete võimsa veeru vahutusest

taas tunnen selgust endas sigivat,
et rohkemat ei ole rahutusest,
ei otsimisest osa igimat!

KÜNNIL

Taas tõusin vara, ärkasin ja aoga
ma uude päeva, mis nii meelas näis:
rõõsk hommik selgus hapra udu laoga
ja loodest lembet lehehõngu käis.

Tuult kased eile rabasid veel raoga,
ent täna haljus neil ju püsti päis —
nüüd rutt on nurme värskelt musta vaoga,
põld õhtuks saama peab mu samme täis.

Nõõ, vagu! murdub hommikune vaikus,
kus lõode kõrget lõõrutust vaid kaikus
ja hooste pingul rinnul naksus taos.

Nii hoides atra tunnet aiman ammust,
et erkun igast siia sõtkut sammust
kui enda juuri muldaksin ses vaos.

ÖISEL JÕEL

Hoides pikka õngeritva
välvan vakka öisel jõel,
vilkuma kus virveritta
tuulab tähti taevasõel.

Rasket, musta vett kui rauda
venitab ja väänab voog
luhast hääletusse hauda,
kõrkjasse, kus kõhab roog.

Sügav saladuste loive
sumab sulgematut teed —
läbi laia luhaloime
igavesti vastsed veed...

Vahin musti väändeid voolu,
öiste vete olemust,
mille süngemeelse loomu
mõistatajat pole mu'st.

Äkki võnk lööb õngevippu,
vette jookseb virvering —
pihku värinat ja võppu
kisub nööri nõtkes ping.

Vinnan ridva — taeva paistel
viskleb suur ja raske siug,
väänlev enda pinge paiskel
nagu käärlev vete liug.

Järsku tõmb — ja summdi! jõkke
viskub siug kui lahkuv lumm.
Jääb vaid öiste vete nõkke
virvelibin tuhm ning tumm.

RAHE

Kevad õilmitseb ja hõngleb,
kõminal kui kokku rõngleb
põhjast pilve paksu, ränka —
lõunast tuul toob teise rünka,
keset taevalage kõrget
kisub keeris kokkupõrget.

Viskleb välk ja raksub rahe,
mille hoog kui roobits vahe
puudelt lehed tuulde nülib,
maad ja mullad valgeks külib,
kuna tormiraju rindel
murdub klaas ja lendab sindel.

Äike uut vaid kärgib hoogu.
Orast langeb nagu loogu
porri, kus ju rahe sulab —
vahutades veerleb, vulab
kallaku ja vete peri
kõrte roheline veri.

SÜGISESEL TEEL

Nagu kerjus leitud rahast
õnnelik sest hetkest ma —
sain end valla argilahast
vaikseid radu retklema.

Tee viib metsa. Koldund kasest
lehti lendleb, libiseb.
Läikleb maa kui haljast vasest.
Sooja sadu sibiseb.

Möödub puude raaguv rida,
saju sahin, lehe lend.
Võõras tee näib kodurada,
käik kui käia leidma end.

Astu — see su tõelik tõelus,
kõige tuumaraskem tund,
argine kui võidet õelus,
kohustuste kupjasund.

Imeharva seda õnne,
et ei hooli orjata,
et saab mõtte salakõnne
endki kokku korjata.

Peatu. Otsi, kus on algus.
Enesele kutsehõik!
Äiga silmist petlik salgus,
lahka varje, pilgulõik!

Taota tõtt, mis seletada
suudaks hetke tunnetust.
Tõsta tuult, et peletada
meelte, mõtte mannetust.

Ammu uisa uitnud ihked,
kaua tühjalt kõikund vaed —
endatunde tuuma tihket
leida nüüd on viimne aeg.

Südame või mõtte ränist
lõid küll hetke sädemeid —
tuul ent täidab teed su tänist,
otsijat veel ootab leid.

Rängalt ründas lõhk ning laastus,
sõtkus sind kui painav ulm,
pilka eksiöö kui saastus
tampis tantsu murepulm.

Murdis torm ja rahe peksis
uneõilmeist noorusteed,
pagu surma poole eksis —
tummad maad ja mustad veed.

Vaevalt virvugi veel vilkus
kaugusrannast kahvatust,
öös kui ilikiun vaid ilkus
elupakku ahvatlust.

Suutsid siiski enda toekil
kesta aole sünge öö —
raske uks näis ellu poekil,
valla tee ja võtta töö.

Töös vaid enda päevi liitsid
kargeks karastuseks süs,
kündsid, külisid ja niitsid,
huulil kerge vileviis.

Kaua käind kui õõnsa kalda
teedel olid õõtsuvail —
muld nüüd paitas paljast talda
kodupõlde kõrgeil mail.

Päike, muld, ja õhk, ja vesi,
vaikne, varjuline õu —
leiba sellel, kes ei väsi,
rahu tootku enda põu.

Nii mu pää pääl põles suvi,
kuni udust hahkus õhk,
rauges hell idüllihuvi,
maabus maile madalrõhk.

Nagu kevad puude mähis
lõi nüüd verre rahutus —
kus su teel on lõplik tähis,
kogu mõtte mahutus?

Kust sul murda tahtepinge
tarmudega toitev tuum,
mis veel ellu viskaks hinge
nagu noorus kirekuum.

Tõuse tuul ja puhu, puhu! —
ilm on rohkem kodura'ast.
Tõuse tuul! Kuid kuhu, kuhu
lendled nagu liuglev laast?

Kuis nüüd kuulda kokkukõla —
äike — kahur — muinasjutt —
hädahõik ja kilkekila,
lustiläll ning näljanutt.

Aeg kui loomiseelne laotus —
sügavusil pimedus.
Tuhneb tühja tahtetaotus,
huupi ootepinevus...

Saagu valgus! — sõnu suuri
endale vaid öelda saad,
võid vaid enda närbund juuri
võrsutada hoidma maad.

Õhus mürk — kust varju küsid...
Maailm oigab — kuhu paed...
Kõiges siiski püsti püsid,
kui su's endas tasa vaed.

Vaata, vaata — suvi sureb,
lehti lendleb, libiseb;
kõrgel kõõrutavad kured,
sooja sadu sibiseb.

Ära peatu. Veergu kauges
pilves viimne ehahelk.
Rühi. Rända. Ja kui rauged,
ole ise enda telk.

AUGUST SANG

AVALAUL

Ilmas neli tuhat miljonit silma,
ilmas kaks tuhat miljonit suud.
Ühtki silma pole paistnud mu ilma,
ükski suu olnud minule truu.

Pääl vappusid pilvevallid,
all ilma sai isatu laps.
Mu silmad ja mõtted on hallid,
kui tollane taevalapp.

Mind kusagil ärklitoas pesti,
ent tänaval tuisatas tuld.
Sääl rajati igatsus: Eesti,
et võppusid majad ja muld.

Ma kandsin takust hamet,
mu selts oli kerjuste kild.
Vara sopati südame samet,
põues aja šrapnellikild.

Ma näppasin kusagilt ploomi
ja tühi kõht jälle sai täis.
„Tänav“ kõlas siis uhkelt kui „Rooma“.
Aja kell aga ühtsoodu käis.

Aina sõdureid kahurisöödaks
kohordile järgis kohort.
Muist lapse meelist läks mööda,
ent meele jäi verine sport.

Kui kalmuliseks sai ema
ja lamas lautsil ju pest,
ei jäänud ma mõtisklema:
lahti ees oli Ost ja West.

Siis saigi must rahutu vander,
kelle velled on tolmavad teed,
kel tuttavaks iga mander
ja omaseks igad veed.

Sord lõppes ja puhkes sirel,
tuli kevad teistele küll.
Ent mu naer oli endiselt viril:
üksiseisjale kevadki külm.

Naaber vastumeeli mind sallis,
mind naerdi ja oldi karm.
Ent siiski on ilm mulle kallis —
üksi elule kuulub mu arm.

Need päevad mu loomu on loonud:
olen tõe-, mitte unedemees,
elu surutõrtest olen joonud,
kuigi sappi säääl märksa oli sees.

Ma olen ja elu ei põlga,
olgu päevis halvus või häis:
las ta laob oma koorma mu selga,
teda kiites ma edasi käin.

RABALAU

Nüüd rabad sulavad lahti
ja rõskust auravad ööd.
Kuula lindude kisavat jahti,
vaata punavat ehavööd.

Käsikäes samblaradasid märgi
tulles sulava, vulava vee
ja veereva päikese järgi
meid õhtuks siia tõi tee.

Ümber nirede helisev kõla —
see kevade saabumisviis.
Sa õlale nõjatad õla
ja tõsiselt küsid siis:

„**Kuis** oleks, kui üksteise süles
nüüd laukasse upume?
Suvel pinnale saadame üles
siis hälliva kupu me.“

„**Lase** juuste lõhnavas paisus
peidan õnnest hõõguva pää.
Meil kahel on üksteise kaisus
siin rabaservalgi hää.“

LAHKUMINE

Tuisk tänavaile lõi kantsid
ja keerutas pihulist lund.
Sa lahkudes käe mulle andsid
ja ütlesid tasa: „Hääd und!“

Sind vaatasin: kaugusid ruttu
ja kadus su kleidiveer.
Jäi meeltes nii tühjaks, vaid juttu
kuiskas kiretult tuulekeer.

Su väikeste jälgede järgi
iha tuisusse suistuda,
tuul silund kus viimase märgi,
valus hangele puistuda.

Kõik tõsised laternatuled
tahtnuks kaasa kui ohata:
tundsids nemadki: kui sa taas tuled,
su mõtteis ma kohata.

Sa lahkudes käe mulle andsid
ja ütlesid tasa: „Hääd und!“
Olid tänaval tuisukantsid
ja keerutas pihulist lund.

PALVEMAJAS

Udus hulkusin põiki ja risti,
mõtteis leidmatu sinine lill;
saali astusin „Sinise Risti“,
— kurvalt lauldi ja plõnksus pill.

Kostab nuukseid esipingest,
higist lehkab rahvavall.
Kaasa jorutan kõigest hingest,
hardalt kiidan Sind, Jumala Tall.

Üles pöörd on lugija pilgud,
üles kõigest, mis maine ja väär.
Räägib, et Päästja kord väärab kõik ilgud,
palub, et kõngeks meis Himutsev Jäär.

Õhkub tuska kui uurendilt Goya.
Raskus õhus. Tuledes norg.
„Vägede Issand, meid aita ja hoia!
Kõik see maailm on üks hädaorg.“

SUUREL REEDEL

On öised tunnid Suure Reede
ja vaikus sügav nagu kaev.
Käin — sõber üksikute teede,
mu mõtetes käib kaasa vaev.

Kuu ripub kurval kasesalul,
ja loigel särab jäätiskirm.
Pilv kerkib tumma raba alul
ja kihutab kui oleks hirm.

Tuul rebib rasket pilverüngast
ja rüngas rebib kitsast kuud.
Näen lagendikul tühja küngast
ja künkal kõrget ristipuud.

MA ÜKSIKUNA

Ma üksikuna kinost tulen
ja läbi saju otsin teed.
On külmad kella kümne tuled
ja terve tänav läigib veest.

Üks hulkuv koer, paar hilist teelist,
bulvaaril luusib kesköödaam.
Kuid minu elust-haigund meelist
vaob mööda kogu panoraam.

Tean küll, et igiõnne ees-ust
võib avada vaid siiras usk.
Kuid mind kui kurat kõrves Jeesust
ei jäta rahule mu tusk.

Käin, kõrvus rahutuse hõige,
ja üksik aste kõmab pael.
Vihm raugend, tähistaevast lõige,
säält alla sirab Põhjanel.

ÕHTULAUL

Tuul valjeneb, tigedal kaarna
häälel kähistav õhtune tuul.
Nagu hukkuja hing kohal taarna
lipneb viimne leheke puul.

Vaatan pilvede vihaseid sõnne,
kes tormavad üle mu pea.
Mõtlen: mängus ei ole mul õnne
ja naistega mul ei vea. •

Mind tullakse alati laitma:
mu elu on loha-lend.
Mu naergi jääb poole peal vait, ma
ju kardan, et naeran vaid end.

Ja siiski on kõigist maistest
rõõmest minugi päralt üks raas:
käia, punatet loojangu paistest,
teid lõputuid, taas ja taas.

KAHE STROOFIGA

2.

Kui saamad, seisin ikka sabas
ja kakelusis kõige all.
Muud viskasid, mind aga tabas
kord kivikild, kord lumepall.

Oh õnnis noorus! Siis võis nutta!
Nüüd kiviga ei visata,
vaid sõbranaerul naaber mutta
su kisub — ilma kisata.

4.

Kui mõistlik kaotab harjund süva,
ta sellest veel ei tobune.
Tast saab veel tõikadele hüva
ja hoolas koormahobune.

Ma pole mõistlik. Saagihaistes
ma kaasa karjaga ei löö.
Ma istun aknal ehapaistes
ja vaatan, kuidas saabub öö.

6.

Mis viga siis kindlusi võtta,
kui ei kammitse kahtluste kius.
Kuid meie ei pääsegi sõtta:
süda ennem saab halliks kui hius.

Juba mõtteil on kärblase tiivad
ja tegudel kärblase kaal.
Lüig pikad on ööd ja lüig kiivad
on olud siin madalal maal.

EMAJÕE UNISEL VEEREL

Emajõe unisel veerel
päev jälle õhtusse langeb.
Punane omnibus veereb,
kõriseb veomehe vanker.

Ruudustik päikeses põleb,
katustik päikeses kiirgab.
Harva sust mööduvad mõned
töölised, naerukad piigad.

Pilvede õhkuvad helbed
suiguvad sinises taevas.
Õitega kevad liig helde,
punaga eha liig vaevav.

Enam ei hooli, kas aste
kurale eksib või hääle.
Väraval mängivail lastel
on nõnda heledad hääled . . .

Mälestusräbalaid ruttab,
virvendab, katkeb ja vajub.
Valu on kusagilt tuttav,
aga teadmine — hajund.

Kusagil Emajõe veerel
nimetust leinast jääd ängi.
Päevake punades veereb;
lastesalk väraval mängib...

OLI ÕHTU, OLI SÜGIS...

Oli õhtu, oli sügis,
oli vaikne, vilu.
Rentslis koltund leheprügis
pehkis suve ilu.

Nagu eile, üleeile,
kuski värav sulgus.
Pargi hämaruses teile
kadus üksik hulgus.

Taeval eha kitsas loha,
viimaks kustus seegi.
Siis jäi üksi kauge koha
nagu ohkaks keegi.

SADAMAS

On õhtunev püha. Ju pikeneb vari.
Tasa loliseb vesi, laevakeredes õõts.
Kaardilauas on madruste käratsev kari.
Kuid ahtri pool uneleb, nukrutseb lõõts.

Nüüd rahu on kraanade tohutuis kehis
ja tühjad on aidad, laoplatsid ja kai.
Tee veerul puud nooris, õrnviherais lehis.
Tuul hooti neid silub. Ta haare on lai.

Nii heldelt on päev üle valeva linna,
et katustik leegib kui vaskne kilp.
Toed reelingi najale tugeva rinna,
su huulilt ei pudene ainuski silp.

Need tunnid on rõõmsad ja armsad kui kingid;
saand kergeks ja lihtsaks su kärsitu meel.
Sülga mõtlikult vette ja vaata, kuis ringid
üks teise järele raagevad veel.

ÕINE

Ma karjel virgun pärast võigast und,
veel aiman nurgis taganevaid lõustu.
On kesköö. Rahutus. Mus tõuseb võõras sund;
ma tean: ma pean, kas nõustun või ei nõustu.

Ma tõusen. Väljun. Pilved ruttavad.
Ma ruttan kaasa kauget kutset kuuldes.
Vihm. Pimedus. Kuid teed on tuttavad.
Ma seisan kõrgel mere kaldal, tuultes.

Iil vihiseb, voog kohiseb, roog kahiseb,
arg majak lämbumas on musta vette.
Öö taarnast laine laine pääle pahiseb,
ma tunnen: kõik nad peatuvad mu ette.

Lööb pooleks pilvetekk, kuult vajub raske rünk
ja veele langeb valgus, tume nagu veri.
Mu jumal! Elu! Armastan Sind, metsik, sünk.
Sind, vihm! Sind, torm! Sind, öö! Sind, meri!

ÄRKLIARMEELASED

Kesk äriakende paraadi,
käed taskus, käime säääl ja siin.
Kalk keskpäev lehkab suppi, praadi,
vitriinel läigib vein ja viin.

Külm. Kuri köha väänab õlgu.
Sa roogla lõhnu haistma jääd.
Ei, vend! Pää püsti! Pilku põlgu!
Siit on meil vähe loota hääd!

M e ilm on agul, sõber — puudus,
m e kodu — ärkli kitsas puur.
Kalts katab auku aknaruudus ...
Kuid siiski säääl meid hoidev juur.

Las lõpeb leib, las pintsak ratkub,
— ei õpi elu ükskordüht,
sest suuri sõnu ikka jätkub,
ja meid ei reeda trots — me rüht.

Las halada: „Maailm on soomaa!“
meil' sosisklejad kogu tee;
kord marsib ellu nagu Rooma
me ärklitubade armee.

LÕPPLAUL

Taga aastamiljonite
lehvis laotuses Jumala vaim.
Siis polnud: kas olla või mitte?
Siis oli: ... ja valgus sai ...

Kuue päevaga maailm loodi
(miljon aastat on Looja päev),
lõpuks Aadama enda moodi
mullast voolisid Jumala käed.

Kuskil muistses Eedeni aias
sai eraldet halb ja hea;
jäi koduta maailmas laias
pärispatuga märgit pea.

Oo vaevlemist higis ja põrmus,
millest pajatab iidne müüt;
ei kustunud hüljatu kõrvus
Mao sosin, ja sellest sai süü:

et see, kes teadmise lättest
mürkmõruda sõõmu on joond,
saab käskijaväe oma kätte,
saab Jumala-taoliseks — loob.

Nõnda palju kui taevavõlvil
on tähti või liiva maas,
näen hääbuvat inimpõlvi
ja uusi kerkivat taas.

Assüüria, Babülon, Kreeka,
Egüptus, Kartaago, Room . . .
Uhket võitlust maa ja veega
pidas kullas ja purpuris loom.

On tuhandeid, tuhandeid sarku
kaljukoobaste rahhu maet.
Kõik läksid, kuid kivvi jäi tarkus,
ja seda ei hävita aeg.

Kõik kauged, hämarad ajad,
kuhu püüame paotada ust,
ma tunnen, mus hääbib teist kaja,
mis kuuld, ei tea ma, kust.

Ehk olin siis kivil, ehk mullas,
ja ise ei teadnudki veel;
kuni murdusid värvikad ulnad,
sain kõndijaks maisel teel.

Ja täna, sel selgel tunnil,
mil õhtust on saamas öö,
oo kõiksus, kõiksus, ma tunnen,
mus tuksub su südamelöök.

Paradiisist väljaet Aadam,
me veres su rahutus.
Meidki õpetas küsima Saatan:
Miks? Kuidas? Millal? Kus?

Maa alla, mere alla
me laskume, pilvede peal
on astund me rahutud tallad
— meid aeg ja ruum ei pea.

Me päralt on kaugus ja kiirus:
avat raamat on möödunud aeg.
Ümber maakera mänglevas tiirus
käib lennuk, rong või laev.

Me orjad tuli, vesi ja tuuled,
ja kuni me Marssi ei saa
või võitjaina marssida Kuule,
me mänguväljaks jääb Maa.

Juba maailm tuksub kui kraater,
drednootidest kihavad veed.
Väehulkasid õnnistab paater
ja marssijaist kõmavad teed.

Olen sündinud verisel ajal:
diviisi järgi diviis
läks frondile trummide kajal
ja mulle jäi verre see viis.

Tahan haarata lehviva plagu
ja olla miitingumees,
sest võllasurmgil on magus,
kuid igav on vaiksuses vees.

Käies teed, mida ial ei naasta,
sõna rõõmulauluks saab suus.
Ole tervitet, Issanda Aasta
1936!

MÜÜRID

Kuni tuumast välja koorus
elu hõrk ja rammus sisu
möödus iilinguna noorus,
möödus nälg ja möödus isu.
Kõrgel üle kõige istud,
üle rõõmu, hala ja
vaikselt mõtled, mis sult kistud
kaltseks kätest — salaja.

Kuski oli kunagi vist
õhku, avarust ja sära.
Siin on ainult munakivist
kaikuv kale rattakära.
Kunas päikest nõrab teile,
kunas aknas vihmatäks.
Nõnda eile, üleeile,
ületunaeile läks.

Kitsad trepid, kivimüürid,
oled neis kui surnu sargas;
kahe kari vahel tüürid
päevakeste poris, pargas.
Ja sa loidud, ja sa lepid,
ükstakõik: ei vae või vaed ...
Külmad müürid, kitsad trepid,
kiviseinad, lubjat laed ...

VÕITLUS

Tolmusel ja pikal rajal
ronib väike roojasõnn.
Teele tuldi koidu ajal.
Nüüd on õhtu. Kus on õnn?
Põrmukene, kuhu roomad?
Pilvedes on rasket lund.
Kurvad loomad, õndsad loomad
vakka vastu ööd ja und.

See on kõike muud kui saaga:
loobumine, norg ja hääb,
ootav süda julge jaaga
siiski ristteel seisma jääb.
Tuleb sadu, kallab saastad,
et kui põrand piksetrumm,
süda sadatuhat aastat
mõistaks olla tark ja tumm.

Kuid taas tõuseb tahe tõusta,
ohvrist loeme märke häid.
Jälle irvitava lõusta
valvab puuslik meie päid.
Jälle põrab eemal äike,
süda väriseb kui haab.
Ära naera, rumal päike,
Jumal teab, mis meist küll saab.

NÄGEMUS

Linn alla õhtusse, väike ja hall,
jäi leebete unede lõõga.
Liiv tuiskas, kui Issanda Viimne Vasall
hoost kihutas kärsitu nõõga.
Mäel peatas ta punaste pilvede all.
Kas neis tema pale ei hõõga,
Tema, kes mulle punaste pilvede all
taevast ulatab lipu ja mõõga.

Siin tammede ladvus kohiseb tuul.
All linna kohal on vine.
Sääl katsuti raskelt mind tusakuul;
mu pää kohal pilv oli tine
ja südames raske. Kas oli kõik luul
ja tõbise jamsimine?
Üks ingel siis näitas end leekival suul
ja ütles ja käskis mind: mine!

Näe, pilved on rasked kui voldit rüüd,
ja oksad kui juuksed rippu
üle taarna, kust roomavad vihased küüd.
Hing, taltsuta kartu ja kippu!
Küll kumiseb varemeis võigas hüüd,
vari küünitab torni tippu,
aga mulle mu uhke Issand nüüd
taevast ulatab mõõga ja lipu.

Suri punetus latvade süngeis päis.
Must pilverünk taevale vajus.
All linnas kesköötund sai täis,
viimsed tuled kustusid majus.
Tuul ohkas. Siis kabjaplaginat käis,
mis pikka kauguses hajus.
Siis murdusid pilved, kõik uppuvat näis
allavoogavas raskes sajus.

KOLGATA

Vette upuvad tuhmid tuled
ja uduaur keeb alt.
Lumeräitsad kui märjad suled
langevad ülevalt.
Mida jõuetud mõtted vaevad,
on mõeld ju enne sind.
Kaldal tukuvad mustad laevad,
eemal kisendab üksik lind.

Öös mustavad mägede tipud.
Taevas rullub üks nägemus kalk;
säält valguvad piigid ja lipud,
kandes tõrvikuid sõdurisalk.
Oled see, kes rüsimas mäele?
Oled see, kelle jaoks on rist?
Kelle koorma all nõrkenud käele
kõigi patuste pilgud on kist.

Julmad sõdurid asuvad tõhe.
Saab lunastus sapiks suul.
Rist kerkib kõrgele öhe.
Kaljulõhedes vingub tuul.
Vihm vaskseile kiivreile tärab.
Ja Jumal on risti lööd.
Plats tühjeneb. Üksinda särab
leerituli veel keset ööd.

Ah, midagi ei murra
su jõuetult rabelev samm.
Sa sureks — ei saa ju surra.
Sa elad — sul murdub ramm.
Vaskkiivreile vihma tära,
ja Jumal on risti lööd.
Pärast: miljon päikese sära
ja miljon Kolgata-ööd.

OOTAJA

3

Ma maha vaon, näen rasket und:
Miljon aastat linnuna lendas.
Ja surnud on lõdisev inimpõlv,
kes kahtles Sinus ja — endas.

Kõik vana maailma puuslikud
on vajund elutult norgu
Mäelt tulevad rõõmsad hiiglased
ja astuvad alla orgu.

Nad läbi kõrbede juhivad jõed
ja avavad kustund vulkaane.
Nad leiavad merrevajunud maa
ja rohtund Eedeni-laane.

Kord köidame merede vahuse vee
ja kokku rullime taeva.
Neist saavad tugevad purjed me
maamullast vormitud laeva.

Me soonis on rõõmsat rahutust,
linnupojana pekslevat, kuuma;
me sõidame otsima peidet ust
— maailma leidmata tuuma.

Kui kaugelt silmi lööb tuledevõpp
— maapäikesest heledam valgus,
siis väsind purjed hõiskavad: Lõpp!
ja laevamehed: Algus!

Me kahetuhande aasta eest
 su poja risti lõime.
 Ma tulen sinistest kõrgustest
 ja heidan uuesti sõime.

Avat taeva all laulavad karjased
 õitsituledest säravail nõlvil;
 suur täht ja kolm väikest kuningat
 on vaese hälli ees põlvil.

See naine, kes nutab mu põsile,
 see naine on ju Maria.
 Nagu teaks ta, et kord tuleb jumalapoeg
 veel Kolgatale viia.

Kuid sinna on palju aastaid veel;
 mul aega on ennast leida,
 toas mängida hõövlilaastudes
 ja savist lindusid treida.

Nad tõusevad üles mu käte alt,
 ja tuba, kus kasuisa
 saeb lihtsaid laudu, on õhtuti
 täis lindude lendu ja kisa.

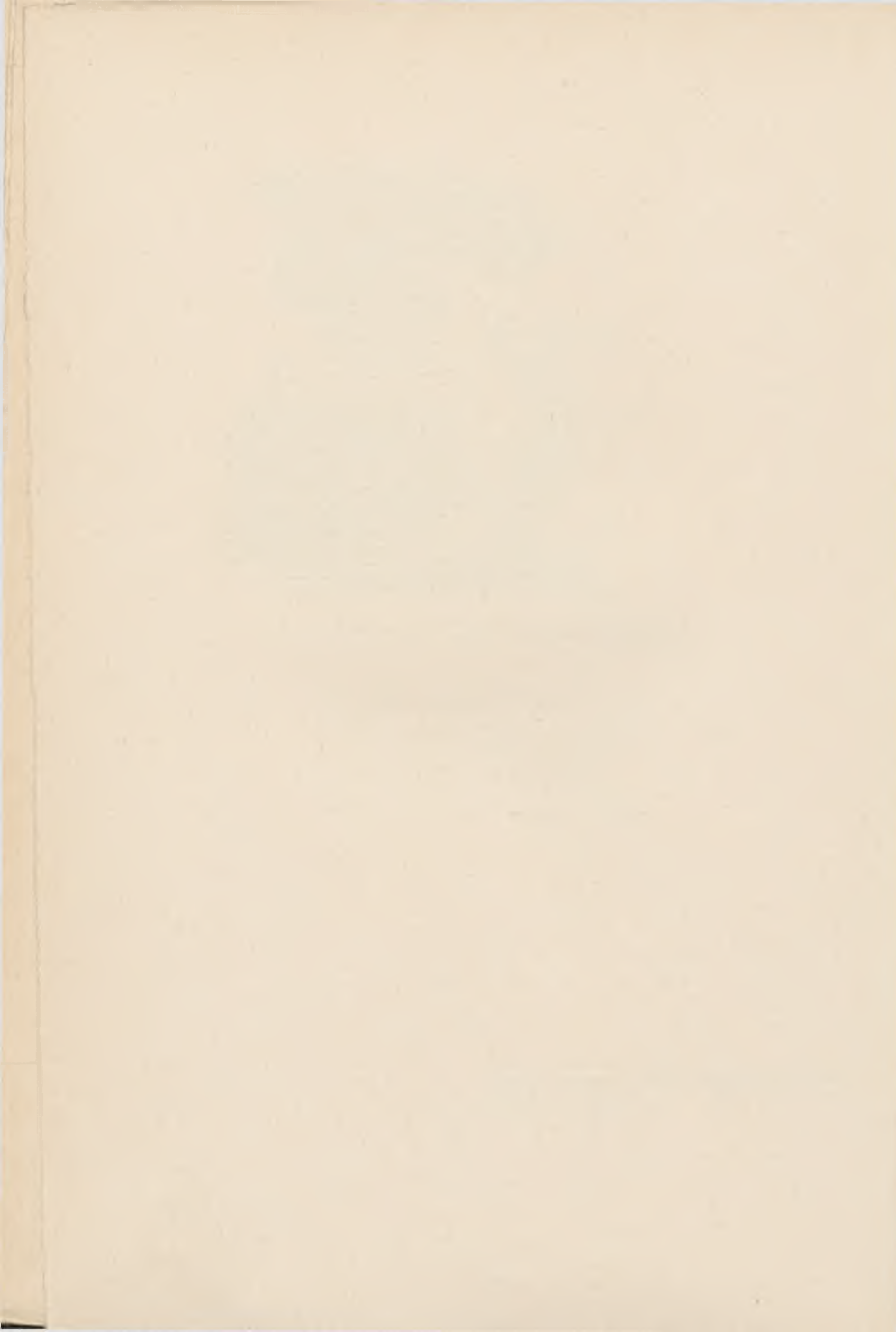
Vilu öö on, kui ma uinun.
Kaste langeb üle jalge.
Kui ma puudutusest ärkan,
on mu ümber soe ja valge.

Kalli nardirohu lõhnad
viivad üle maise piiri.
Tema hää on kellahelin,
Tema pilk täis kuldseid kiiri.

Ja mu raske koorem vajub
ainsaks suudluseks Ta käele
Ja mu surm on tuliriidal
nagu mindaks lauldes mäele.

HEITI TALVIK

SIMMANIL

Ö^ö horisondilt hõbepalgse üles vinnab kuu.
Harmoonik tasa nukrutseb all õitsva pirnipuu.

Ja sireleis mul särasilmil vastu viipab aid,
noor lehestik täis õhetavaid tähesagaraid.

Sääl puhmastikus puude vahel naer ja sosinad.
Öö suhkrusaias tüdrukud kui väiksed rosinad

ja rehelävel külapoisid, paberossid suus.
Käest kätte rändab kobrutades mühav õllekruus.

Kuid lakkamatult sireleis kui pilvis ujub aid,
täis minu rindki sireleid, vaim retkleb mööda maid.

Täis minu rindki sireleid, mul valla iga tee.
Kuu ripub üle aasade kui latern üle vee.

Kuu ripub üle aasade, aeg juba minna siit.
Ma lähen, jalad kastevees, pääs tuhat vastset viit.

TALIÖINE

1

Metsist käib läbi kui murduva klaasi kilin,
härmatis oksisse terasest surunud nõelad.
Tervitab ladvust meid tähtede rõõmus tilin,
tuiskavad külma ja tuult nende helkivad sõelad.

Lendavad hobused. Rudinal jookseb regi.
Jäätunud jalaseist kähedad kostuvad kriuksed.
Õhud kõik hõbedas. Tähiga taevast segi
harguvad pähe meil kuuvarju lillakad hiuksed.

Kuupaistel roheline läigib jää,
kuupaistel maastik sädeleb kui suhkur.
Öötuules lumitolm keeb üles tuhkur
ja tähina meil vajub üle päa.

Ees metsamüürid. Lumes põlvini
kui hirved kaome neisse tuulehellad.
Kuid rinnas kumavad meil jõulukellad
ja nende hääl käib taevavõlvini.

RISTIMINE

Tuld haaras välgu praksuv süütenöör,
ozooni lõhn mu verre lõikas vahe.
Lõi praxisema tormi kivilõõr
ja maha prahvatas graniitne rahe.

Ränk äiksepilv kui suitsev kivimurd
mu põue põrmuks kallas oma süle.
Ja säält, kus välgust lõhkes taevakurd,
üks pime vari langes minu üle.

Üks kotkas hirmsam kui Meduusa pää
lõi küüned põlevad mu kurnat ajju.
Ta silmist roheline välkus jää
ja rahe peksis tema tiibu laiu.

Ta jäi mu kannule kui paha vaim,
ta marru kihutas mu haiged meeled.
Ja säääl, kus närbus luule habras taim,
nüüd loitvad elutule mustjad keeled.

BLASFEEMILINE BALLAAD

Pastiche à la Villon.
Nikolai Triigile pühendet.

Oo võllas, hüppetorn siit Hädaorust,
su kitsas redel viipab otse taeval!
Et kiita kõigile sind pillitorust,
mu kurnat kops ei pelga ühtki vaeva.
Puupakust porsunust sind voolind höövel,
paraadiks võikaks valmistan sind peitel.
Nüüd uniselt su konksus ripub röövel
või metsakratt, kel karukriimud reitel.

Nii mõni suur, kel krahvlik vapp on tõllas,
kes uhkelt möödund juubeldavast jõugust,
kaet raiekotkaist, kõduneb nüüd võllas,
kui viimne sant, kes tabat viljarõugust.
Või vagabund, kel kuski polnud kodu,
murdvaras tumm, kes uksi läbi saagis,
röövmõrtsukate karm ja sünge rodu —
kõik vendadena kohtunud on kaagis.

Ööhulkur, pettur, viinavõtja vinge,
morn mustlane, kes mõrvaks murdis teiba,
kõhn kaubajuut, kes kulla eest müüs hinge,
või näljarott, kes näppas tüki leiba, —
kõik antvärgid, kes loobund meistripõllest,
kel hoorad ulaelu õpetanud,
kõik pilkajadki, joobnud hüvast õllest,
on oma päevad võllas lõpetanud.

S a a d e:

Kui taevainglid kutsuvad neid õhust,
neil äkki tõrkuv urin kostub kõhust.
Ah, enne saabumist Jeruusalemma,
neil tuleb kesta piinlikem dilemma,
sest kuna kõrisid neil nõõrib ling,
peab tagakaudu lahkuma neist hing.

VARI

Su teele vari langeb völlapuust,
kust kõlkumas näen pikka poomispaela,
kuid sina, meeletu, ei mõtle muust,
kui tüdrukust, kes käed sul heitnud kaela
ja kuumalt palgele sul surund suu. . .“

**Kuid nobedalt ma vastan, okkad keeles:
„See tütarlaps, kes kibeled mu meeles,
see ongi minu väike völlapuu!“**

OLI SÜGIS

Oli sügis. Auras udurähma.
Tulin kõrtsist, pää täis õlleähma.

Tühjas pargis tummalt seisid puud.
Olid kõledad kui roiskund luud.

Lehte liuglevat veel nägin uttu,
mutta kontsaga ma lõin ta ruttu,

mutta kontsaga ja nutsin siis,
nutsin, kuni politsei mu viis . . .

POHMELUSLIKKE MÖLGUTUSI

1

Ah, ma teadsin juba noorelt:
raheroosk mu rapsab toorelt
ja ma kukun valmimata
kõrgelt elupuust.

Kukun viljaks valmimata
ja mu laul jääb salmimata,
igavesti salmimata
laul mu lõikuskuust.

2

„Всю жизнь меня Бог мучил.“
Достоевский, Бесы.

Ah, miks pole sündinud ma loomaks,
halliks peniks, kes Su varjus roomaks,
lõviks, kes Su kerre suruks hamba,
rebides Su puruks nagu lamba,
jäneseks, kes lippaks Sinu eest,
ahvenaks, kes varju leiaks veest?
Ah, vaid inimese kaelas ripub ling,
mis Sul otsapidi peos — ja see on hing.

Mu rinnal tuiskab ajuliiv,
mu kubemeil ju kuivab rohi.

Pääs hundab tuul ning iga viiv
peost mõtteilt varisemas ohi.

Ja silmad, kust käis tuleneel,
nii tühjalt pöördud vastu taevast. . .

Mind, Looja, vabasta sest vaevast, —
näed, olen laip, kuid elan veel.

TÕDE

Su liha on kui surnud hein,
mis kuivab piibli kaante vahel.

Su märtripalet loorib lein
ja jalus kõmiseb sul ahel.

Ja madu, laskuv tarkuspuust,
su näkku sülgab kahtlushapet...

Oo, lõõskav tõde Looja suust,
mis koltub meis kui vana tapet!

TAUD

Tuul rabast mustjaid kannab aurupilvi,
kuuratas neis lööb võikalt punaseks.
All taludes kesk hävinevat külvi
taud inimesi märgib tunaseks.

Must surnuvanker välja sõitnud kuurist
ja kogub koolnuid sompjast põlluvaost.
Morn kutsar ees tal haiseb denatuurist
ja loomi taob, kes kokku kuivand maost.

Kaks ronka kohtunud on öisel saagil,
täis liha kurgud, sulis tuultepais;
nad tiibu kohendavad kõrgel kaagil
ning öösse kaovad siis kui paha hais.

Ees ruskab küla. Sünkjal tuliriidal
laip laiba järel pikka hõõgub söeks.
On veripritsmeid igal uksepiidal
ja suitsus inimnäod on muutund nõeks.

Tuul aga surma kannab aurupilvis
ja võikalt kõik neis värvub punaseks.
Taud seemet heidab ja ta mustjas külvis
me surma hingame kõik tunaseks.

POHMELUS

Puu närbund ladvast nõrgub mustjat udu
ja katku lehk lööb vastu kraavi lohus.
Vihmusse valkjaid roomab teele rohust,
maa libe läikleb neist kui konnakudu.

Kuis jälk on elu! Liikmed hallahigis,
kõhn joomar köie heitnud kase tippu.
Käes väriseb tal silmus. Tuhmuv sügis
ta üle musta langetamas lippu.

RABAS

1

Kas tunned raba silmi rohelisi
ja teisi punakaid kui rauamuld?
Sootaat säääl piipu tõmbab tasapisi
ja türgi taalreist puhub lõkketuld.

Säääl roomleb limukaid kui valgeid lõngu
ja kaovad roostevette nende koed.
On tunda ristimata vere hõngu,
kui murraks peninukki kuski soed.

Meid endasse jälle mähib
sooleitsete lämmatav puhk.
Must palavik pilliroos ähib
ja purpurne pilvist vaob tuhk.

Ja sinagi vaevalt siit pääsed,
mu lemmik: meil ühine loos.
Liig valusalt verisääsed
meid ründavad punases roos.

Mu kire laukaisse kord uppus põder,
nüüd öiti hulguvad säääl rabatondid.
Mu kuivand aju variseb kui kõder
ja päikse pleekida jäänd haprad kondid.

Kuid mudahauast pulbitsevad üles
veepärlid puhkedes kui õilmenupud.
Mu surnud pruut säääl hõljub lauka süles,
pääs rohupärg ja kaenlas vesikupud.

Kauged sood ja harvad pajud,
tühjad rannatused.
Sinna raagevad kõik rajud,
kaovad kannatused.

Hingab külma põhivesi,
kõik ses kahus mustub.
Eluiga hiljukesi
meilgi sinna kustub.

VABANEMINE

Lõid vetesse jumala vitsad
ja rihvale lendas mu vrakk.
Mu südameelt murti pitsat
ja huulilt — punane lakk.

Nii lihast said valla mu meeled
ja Kiusaja lahkus mu leest.
Said ribidest kandlekeeled,
mis ootamas Mängumeest.

POEET

Ma iial polnud eht,
ei elus ega luules.
Kui oksalt langend leht
ma triivin igas tuules.

Mu kude kuiv kui tuhk —
nii keerlen kodumaata.
Mind iga tuulepuhk
võib õhuvalda saata.

Kuis hiilgab ilmaruum
ja päiksetules leegib!
Sääl minu tuhatuum
end ruskeks kullaks pleegib.

Kuid maa pääl silmapilk
läks luhta nõiavägi
ning ainult lapse pilk
mus kullatükki nägi.

LAULIKU HOMMIK

Jälle vaarun koju
 pisarais ja purjus.
Ah, kui naeruväärselt
 eluõnn mul nurjus!
Jälle kord su hellus
 äratas mus looma.
Ime veel, et rentsliis
 maoli ma ei rooma!
Udus talihommik
 virgub sularõske.
Äkki tabas laksuv
 lumipall mu põske.
Noor ja kiljuv kari
 rõõmsaid piimakärsse
rühkis koolimajja
 veerima mu värsse.

MAGAJA

Võib-olla, peitub mus päike.
Võib-olla ka kaks või kolm.
Kuid suhu mul kasvab sammal
ja juukseisse kuhjub tolm.

Mu liha kuivand on kiviks,
mu veri kui roosteraud.
Kui kellelgi tüliks olen,
siis kaevake mulle haud.

Ei riiva mind kõduingel
ka sügava liiva all.
Mu hingetõmbed on pikad,
ma magan kui metall.

Ja unekollile kõrri
ei krampu enne mu käed,
kui variseb Altnmaa värav
ja kaheks kukuvad mäed.

öö

Öö tallas päikse jäätund rabahauda.
Surm raskel käel taob süsimusta rauda.

Kes nüüd veel jätkama jäi päevareisi,
peab kaua käima, kohtamata teisi.

Ja kes kord öösse otsima jäi venda,
see kergelt kaotab käest veel iseenda.

Oo, kes te lambi ümber peate vahti,
nüüd kandke hoolt, et leek ei söestaks tahti.

Ja kellel hõõguv halg veel ahjus praksab,
see säästku puid niikauaks kui ta jaksab.

Nii paljud väsivad ja vaovad unne.
Kes nüüd on maas, neid enam koit ei tunne.

Kes n ü ü d end unustavad kas või hetkeks,
neid enam päev ei vaja rõõmsaks retkeks.

Öö neisse poeb ja hangub mustaks malmiks.
Vaid kaarnakraaks neil kajab hauasalmiks

ja kui kord Hommik idas läidab leegi,
siis nende mälestust ei leina keegi.

ÕHTULAUL

Enam päikse kuldsest lõõsast
punut pärg mu pääd ei ehi.
Igast puust ja igast põõsast
hiilib mustas mantlis mehi.

Võikaid varje kerkib hulgi
kohe taeva tuhmjat seinä.
Kes küll poetas kaarnasulgi
ruugesse mu ristikheina?

Kes küll pühkis kullapuru
punetavalt pilvepangalt,
nühkis õiemustrid muru
höberoheliselt kangalt?

Ära küsi. Pimedas ju
helkimas näed aknaruutu.
Kuju nüüd! Sest öös on asju,
mille külge tark ei puutu.

SURMATANTS

Rooste sööb väljale unustet sahka.
Keldreist õuele valguvad rotid.
Tänavail õgivad üksteist nahka
tuldsülitavad robotid.

Kõikjal pragiseb süütenööre.
Kodanikud kiiruga pakivad kohvreid.
Ajaloo pööre
nõuab ohvreid.

Aknaist alla loobitakse toole,
kuhjuvad kindlusiks lauad jaapid.
Rippudes võllas taeva poole
silmi pööritavad papid.

Purjus prohvet ent rabamas polkat
punasel pulbritünnil,
et lendaksid pilpaiks kõik pehkinud kolkad
uute maailmade sünnil.

ELEEGIA

Aeg, millest me unistand, iial ei saabu.

Vea silmile kaabu

ja taandu eksiili.

Me rünnak, mis mõttes läks kõigiti täppi,

on jätnud meid häppi

ning ilmaklaas laastavat ennustab iili.

Kõik sütitav ihade sööste ja sõdu

on pehk vaid ja kõdu

tõest irdunud ajus.

Me läksime välja, et võita maailma,

kuid enesest ilma

me jäime, kui võidusaak rüppe meil vajus.

Mis aitab, et Mammon me õuele käändus?

Ta külluses määndus

me olemisalus.

Aeg loobuda kuulsusest, varast ja vennast,

et leida taas ennast

ürgpuhtana sünni- ja muundumisvalus.

SÜGISELAUL

Miski külm ja miski puhas
hingas hetkeks läbi hiite.
Varavalgel nähti luhas
härma hõbedasi niite.

Ammu juba viimse vase
vahtraladvad poetand rohtu.
Üksik uib, mis viljast rase,
trotsimas veel hallaohtu.

Üksik uib täis ruskeid vilju —
olgu see ka minu vastus
Hallataadile, kes hilju
ahtasse mu aeda astus.

DIES IRAE (1934)

1

Imeväärne veel tuikab su aimus:
puhkemisivõimalus Tões ja Vaimus.

Ümber ent, kuhu sa iial ka marsiks,
elu müsteerium labastund farsiks.

Keegi miskit enam ei usu,
komistab Hoor üle templi rusu.

Isand on läinud. Koitub ta mööbel.
Unustet aujärje vallutand pööbel.

Kogu võim on sääal praalival puupääl.
Sinu koht, laulik, on kaagis või kuu pääl.

Ial veel kahtluse ängistav astma
pole nii rängalt me rindu rusund.
Unustuse kuldseesse voogu meid kastma
ruttavad käsikäes luule ja usund.

Mõnestki otsima-trotsima kistust
valgub märtriveri areeni.
Vastset kuulutades Kristust
väärõpetusi sigib kui mürgiseeni.

6

Suurdub vägi ukse taha uhutute.
 Mässuleegi on
 kihutand kihkvele tuuldepuhutute
 ja vaimustki vaevatute leegion.

Kaigub lahingusarv,
säravad kotkad kindralite nööbel.
Võidule trügib end Arv —
töötü ja kodutu pööbel.

Kui pühvlikari, kes ruttamas joomale —
nii paisub hulkade jõõr.

Koomale
tõmbub äiksepilvede sõõr.

Piksevarrastada viimne kui maja!
Sest igas pätis ja pükstepressijas
võib äkki ärgata Lunastaja —
Messias!

Hädalipp kas vinnata varda
või alandlik selga küür?
**Ei! Kõhklejad kõik üle parda
ja kindlamalt pihku tüür!**

**Trotsides katastroofi
tormipuskarit rüütab laev.
Meie kohus on sundida saledasse stroofi
elementide pime raev.**

JUMALATE HÄMARAS

2

Ajudes mustad kaanid,
silmis neuralgia rusikad.
Hüvasti, õilsad plaanid —
naine, küiktool ja hõbelusikad!

Hüvasti, magus tõde,
mis töötas professuuri!
Vanemad, vend ja õde
mind sooviksid surnukuuri.

Et naeru taas taluks mu kõrvad,
kõik aated ma maha müüks
ja kogu maailma mõrvad
võtaksin oma süüks.

Maailma mõttesse usk
 on pehme vaid uinujail' ase.
 Meid aga süvenev tusk
 magada enam ei lase.

Kuigi me tahe kuum
usu hõlmas unustust otsis —
elu tuum
on trotsis.

Aadete hõljuv tants
vaid liiva me laugesse puhus.
Dogmad on argade kants,
mida ründab juhus.

Keegi ei tea,
mis tasa meis kõigis tärkvel
taga teadvuse lampionid...
Olgem ärkvel!

Nii vähe me kokku kraapind
 kesk igitõdede hukku.
 Me jalge alt libisend maapind
 ja taevaski löödud lukku.

Mis äsja veel paistis kindel,
 on pühkind stiiühhiad julmad.
 Langenuid Mõistuse rindel
 võib-olla äratavad Ulmad.

Kes leida taas tahab Loojat,
 peab unustama palju, palju...
 Sest hullus, mis lõhkus me soojad
 sulgpesad, tõe vastse on kalju.

Mõistuse iginõue:

luua korda meeltega märgatus.

Mu kirg lõi sinna kui kõue —
kärgatus.

Maise mu pagasi
hele pilbastas välk.

Tagasi
on isegi vaadata jälk.

LUZIFERI LAUL

Su koputusi kuulsin hingeuksel
ja söötsin avama. Oo mõrsjanõrkust!
Kuid orjata Sind i g a l veretuksel —
ei iialgi!

Mul küllalt jatkus kõrkust
Su pilgu särapaistel sigatseda,
Su templiharjalt puruks kukkuda,
Su järel hullupööra igatseda
ja siiski hukkuda ...

ORJADE KOOR

Suur prohvet, kunas küll viid sa,
Jehoova hingusest kant,
meid eemale orjapiitsa
ja orjaroogade mant?

On kibedad kupjahoobid,
veel kibedam kupjakiit
ja paksu poriga loobit
on iga me uksepiit.

Las halin jääb argade hooleks,
meid aga kõrbe vii.
Ja kui me ka nälga kooleks —
pääasi on olla prii.

Egiptuse leib ja humal —
end puhtaks rookigem neist.
On range juutide jumal,
kuid meie ei taha teist.

Ta Siinai harjale laskus,
mis tuliallikais keeb,
ja t e m a seaduste raskus
meid vabaks ja võimsaks teeb.

HOMMIK

Koit mul rinda raius
õhetava haava.
Üle laante laius
vere aurav laava.

Milleks nüüd veel toita
hinges unejätteid,
kui võiks meistki loita
võimsaid valguslätteid?

Ei meid enam püüa
Käsk, mis kivis hangub.
Nüüd meil antud lüüa,
nii et maailm vangub.

Aeg nüüd kaljuvööle
kannustada täkku,
heita et säält ööle
raudne kinnas näkku.

PAUL VIIDING

AVAT SÜDAMEGA

Minust ei möödu miski jätmata jälgi.
Igasse seika kuidagi haarama pead.
Rikkaga kaasa pidutsed, vaesega nälgid.
Õnnelast meelitad, pettunu saatust nead.

Oskad end tunda kümnete, sadade nahas.
Lüüa ja olla löödav. Alandust mõista ja au.
Kes küll su südame, pehmema küünla vahast
asendaks uuega, kõvem kui kivi ja raud.

Nõnda sa oled. Ja jääb sinu ainsamaks palgaks
nähtust ja kuuldust ja tuntust nüritet hing!
Juhtukski nii, et nurjunut uuesti algaks,
vaevu teisiti suunduks su rännu ring.

ETÜÜD TEEMILE TÕDE

1

Võid valusalt kord igatseda olla siiras
ja ehtsalt-lihtne; nagu kivi, lill või puu.
Kuid sünnist kuni surmani sind piirab
traataedu harjumuste, kommete ja muu.

Tead väga hästi, veerandtunnist piisaks
— kui avaneks tõtt viimset ütlema su suu —
et **K e s k m i n e**, sind ammu kurjalt viisav,
taas tõestaks sulle, kuis ta endal' truu.

Kas trellid haigla või arestikambri,
arst kitlis valges, kohus rüütet musta,
kas hullusärk, või raudsed randmeklambrid,

— on vahendeid **N o r m a a l s e l** rikkalikult varul.
Heakorra masinvärk on laitmatu. Ja ustav
ta teenriks alandlikuks distsipliinit **A r u**.

Mind painab see, et allikselgelt tead:
 kõik nähtav on vaid näiv, kõik kuuldav kostuv,
 ja elu, nagu tihti värsiread,
 vaid summa võltsimise, teesklemise oskust;

et mängu halba etendama pead,
 kus inimesega sa iganes ei kohtuks,
 ja — kuigi ennast selle juures nead —
 serveerima ka hinge müügiks-ostuks.

Ent mõistnud olemise veidrat näitust,
 kus võidu pärib pakis, harvem kaup,
 lööd käega siis ja selle järgi käitud,

teed, et ei reedaks sind su hoiak ega laup.
 Teed, et ka sinu taotlused ja aated
 on veel vaid kaalut, arvutet teaater.

Pää pandid loosungi eest: Viimne tõde.
 Tõtt januned, mis kestaks iga proovi.
 Ja sa ei märka, kinnismõttest sõge,
 et valetuultes, eksivetel loovid.

Sead võrke, luurad, inimene nõder.
 Kuid tea, ei täida sinu haiget soovi
 ei päiksekuld, ei rulluv lättehõbe,
 vaid — inimhinge sünged tagahoovid,

kus vedelemas tarbetumad jätted,
 kus peidet kõik, mis võiks kord maksta kätte,
 kus närtsind meeli unaruses põeb.

Saa orjaks kuulekaks abstraktse mõtte
 ja endas kustuta kõik kire pettelõkked,
 siis otsides e h k leiad oodat tõe.

RAAMATUHAIGE

Konserve mõtete, mis mõeldud ammu, .
ja tunnete, mis tunt kes teab kus,
täis riiulid. Ta nende keskel tammub,
toeks tugev, kahtlusvaba, õnnis usk.

Ta vang on laualambi valgussaare;
sööb silmi kirjamust ja aju sõnasaast.
Ent ta ei tõrgu. Püsib määrat kaarel.
Vaim kosub, kuivatagu ihu paast.

Nii aastast aastasse veab sama koormat,
prill silmil, laubal mõtte härmavõrk,
ei ebamääraseltki seda hooma,
et mida viljab, tühine ja nõrk

võõp elu labasel ja lihtsal tuumal;
et talmikuld on „igavesed tõed“;
et saanud paberiks, on mõtted kuumad
kui laisad, liiva jooksvad kõrvejõed.

LÜÜRILIST VAHETUSRAHA

2

Rohelises hoit interjäär inspektrissi kabineti...

Pisut tolmukulda aknast hoovavas kiirtejões.

Longu last pääkesega, tavaliselt hoopis teise, koketi,
seisad nõnda, et maaliksin sust pildi patukahetseja õe.

Juuste hallide ja taltund-tardund südame jää
väarikaks taustaks on sõnade kuldseil pärlel,
manitsevail sind tegema ikka vaid kaunist ja hääd.
Näe, su silmepaar meenutab juba vaikkeid soojärvi.

Kõliseb kell; ukse taga muutub rütm jalgade sahina.
Kui süveneb vaikus, manitseja pakub sulle kätt
ja tõuseb toolilt... Hetk musta kleidi kahinat.
Sina murdud reveransiks, kuidas tingib etikett.

Koridori vaikeses tühjuses hoiad peos lingirauda...
Klassi kuuekümnepluss kahe silma all oled heitunud puurilind
Aga varsti toibud ja uudistad salaja, istund lauda,
roosat paberitükki, millel Jonny pihib, et armastab sind.

ROOSTE

Sügis oli. Küllap keedeti marju. Küllap kastrulit vaskset
valmistas häilima tuhaga, liivaga, kriidiga
pälvijanäitsik, kes, tuhalapp peidet pihku, avas ukse raske,
kui tulin sellesse majja viimse visiidiga.

Ootasin lakk-punases eestoas paljaspäi, palitus.
Kuulsin kärkeid sammuklõpsatusi saloonist.
Avanes uks. Näoilmele hoolikalt valitud
naeratas Anita ja tervist vastu soovis.

Lilled ulatin ja veerand tundi hajuvil-herevil
vestlesin toas — etüüd sinises ja oranžis toonis.
Anita jõudis tõusta, võtta paar akordi klaveril,
tõusin minagi, surutisega kurgualuseis soonis

ja läksin kummarduse ja naeratusiga välja.
Läksin pargiteed, kus tuul messingkollaseid vahtralehti
kihutas taga. Püüdsin saada üle halvast naljast
ja vaatlesin, kuidas eemal asfaldist sillutist tehti.

Teadsin siis: enesetaltsutuse liivapaberiga kalgiga
võin pühkida maha kõik lahtise rooste ja vasehapendi
südamemetallilt. Aga tean nüüd: kustutamaks jälgi
sügavasse sööbinuid, ei keegi saa anda vahendit.

ÕINE PÄIKE

Närviliste, sõrmustet sõrmiga sõrmitsesid žetoone.
Kaardikimbust kukkus kummuli punane ruutu kuus.
Sangar Jack Londoni
siidsärgis siiski, puusal revolvriga,
roobitses kuhiku laualt, peopessa peidet võltstuus.

Polnud kaalumas kuldseppa halljuukselist, kitsit — ent
õiglast,
kui rebisid randmelt keti, sõrmused sõrmist ja kaelast
kee.

Viskasid baariletile
mündi. Tellisid kokteili.
Joonud, võpatusid virgeks, just kui leidnuksid tee.

Damastist valgest draprii lükkasid kõrvale aknalt.
[Sööpabermustalt läikisid külmad ruutude tahvlid].
Sakutid linki niklist
ja avanes värav ahtake, piklik
linna katuseharjule, mille all elamute sahtlid ja lahtrid.

Pingutavaid hetki seisis hüva hulga aknalaul,
kuni sind otsiv Robert või Roger [programmil: Clive
Brook]

su leidis sellisena
ja embusse haaras ning hellitada
sai mahti kõrvaltoas, kus kunstlikud palmid ja kolm
klubitooli kuupi.

„Siin me tulime,“ ütles Anita ja pigistas kätt.
Tõusime. Läksime. Sadas vihma. Saatsin.
Hiljem, hulkudes üksi linnas
peatusin hulgaks ajaks sillal,
vahtides mustrohelisse, vesikasve lõhnavasse, sügisesse
madalvette.

KAHEKSA MINUTIT

Läbis värinaid relsside rauast,
kui vasakul põlema löid
kolm tuld öö mustavas hauas,
mis teravalt silmi sõid.

Saabus rong. Raske vedur ja rida
valgeid aknaid, riidega kaet.
Poleks ainult mu keel nüüd kida,
nüüd, mil närvid on umbe laet

ootusärevust, kaotusekartust!
Aga asjata! Tunnen ju end.
Ei aita sind raamatutarkus,
sa abitult-saamatu vend!

Läbi sekelduste, rutu ja murru
kõrval vaguni käsipuu
märkan tuttavat huulte kurdu
ja naeruleseaduvat suud.

*

Tered. Minutit viis alles mööda.
Ja kaheksaks peatub rong.
Aga juba ma ei tea, mida öelda,
juba ootan, et kõmahtaks gong.

„Reis idast, reis läände. . . Ilus!“
„Ilus. . . Tervisi saadeti teil.“
Ripsmelööke üle silmade pilu,
need mõjusid mulle kui vein.

„Üksi reisite?“ küsisin. Eitas.
„Partner magab. Aga küsimus see
milleks!“ Tunnikell randmel näitas,
et kaks minutit taluda veel.

Mida vastata. Loetlin hetki.
Sadakümme jäi sekundit vaid.
„Eks siis menu paremat retkiks
ja nautlemaks võõraid maid!“

*

Pärsipump peksis rahutut takti.
Inžektor surus katlasse vett.
Ei saand vältida sedagi fakti,
et liitis veduri rongiga kett.

Suhu kogunes mõrudat sülge.
Võõralt vastik oli tühjuv perroon.
Hilistund reisija tõukas mul külge
oma räpakalt-ruttavas hoos.

Ma pöördusin ümber ja nägin...
Nägin? Uute silmiga näen,
et kaks kahejalgset huntpeni
üksteisele annavad käed.

Nad küünivad õrnuseni,
nad on käpiti-koonuti koos...
Pärast, platvormi pühkimiseni
vedeleb asfaldil punane roos.

SURMARATSUR

Sulatõrvana kuuma viha küttis
armukadeduspiinade kõrvetav leek.
Ülekeevat südant tundus mootori rütmis,
ülekoormat mootorit südame sees.

Ainsaks närvipuntraks sõlmund oli keha,
soontes kihutas ringi umbne turm.
Üht jätta, teist võtta polnud enese teha.
Diktaatorit kõikvõimsat etendas surm.

Silindrites kloppis, loksus bensiinipaagis.
Sõiduk rappus vedrude naksudes.
Haaras relva. Laskis. Laskis ja laadis.
Kesti kõlises lukuraua laksudes.

Tõstis talla pidurilt. Peost heitis tüüri.
Gaasi! Palavik raputas masinat.
Kas tammilt jõkke, või rusuks vastu müüri
— ainult ruttu! Aega on kasinalt.

Kristallist vaasi viskas kuldraamit peegli.
Lendas kaminast küdevast alkoovi tukk.
Kahjutule taevanitõusvas leegis
illusioone ja tõeluse tähistus hukk.

Nädalaid ja kuid sa viskled puuris.
Politsei ja prokurör on uurind:
Millal! Kuidas! Miks?
Aga vaevalt keegi aimab tööka,
et kas tükkideks sind katki lõika
— endalegi oled x.

Olid illusioonid tõelusega põimund,
mürgiseeme ajukoores lõimund,
puhkend kurja lill.
Temal olid koidupunapalged,
kirsihuuled, juuksed pehmed, valged
nagu siidivill.

Peas üks kinnismõte ringi keris:
„Nuga suudleb soe ja hele veri.“
Ja see sündis nii.
Taevas selge piksepilvi mattus,
säde püssirohutündri sattus.

Lii!

SULET RING

Palju laastand on haljaid kasve
lõikav üdini kogemushall.
Magab pettelootusi rasket
und langend lehtede all.

Piinat meeleolude ori
tähtajata tundmuste vang,
tammud nätskes sügiseporis
ja ootad, mil kataks hang

langend lehtede räbaldund vaiba
petet lootuste prügimäe ...
või et ulataks jahtuval laibal
keegi ellukutsuva käe.

Minu toakarbi luitund tapet.
Laes alasti valgusekuul.
Ja kui põletav salpeetrihape
huulel huul.

Uks lukutet, luugitet aken.
Mis väljas, üht grammi ei vae.
Ajukurdude kõverais sakes
seisatund aeg.

Veerandtunnised meeltekrandid,
kirk tuleleegina kuum.
Nagu rütmesse daktüli, jambi
tardunuks ruum.

Luurab igavik seinte taga.
Illusioonide upud voos.
Hetki sinuga siiralt jagab
Saaroni Roos.

JUMALATA

Jäänuks meile mõni väikegi jumalake,
troonilt tõugat, naerdud; pääst rumalake
taband ebaõnnest ning kaotet aust.
Ostaksime ta odavaima pildikese
vanaturult. Voodijalutsi lööksime sildikese,
kus lutikate-plekitet korstnajala taust.

Ise annaksime ta kätte välgunooled.
Hää ja kurja. Ja maakera mõlemad pooled.
Toidaksime teda, kuni kosuks taas.
Hurjutava maailma hoomamata sõimu
näeksime kasvavat, uuesti-juurduvat võimu,
mille ees sajandid silmili maas.

Pärast kerkiksid kergesti jumalakojad.
Peab see nii olema, saame talle ka poja
ja kulda ja mirri ja viirukit.
Sajatuhandepäise sulaste karja
ja pilvi riivavate tornide harjad
ja nende all voolava sõnade siirupi.

**Endale me ei nõuaks ühtki palka.
Kuuludes apostlikku eelväe salka
paadund hingede tihnikusse murdvas teed
pasundaksime: „Kuulge, kel kõrvad ...“ Aga, aga
pisimgi me jumalaist und viimset magab.
Tuhka sõelume kunagiste lõkete lees.**

LÕPMATULT KASVAV

Kadede Jumala käskjalg
lukutas särava
rohtaia värava.
Visatud vaenukinda
tõstsid meeletu!
Nägid: keelatu
mõistmine väaris hinda.

Kaks oli valida rada:
vaist igivormine;
taip tungitormine
piiritu piirini küündiv.
Et sina ennatu
mõtlesid lennata
sinna, mõista sind süüdi?

Hetkel, mil langes su valik,
olid sa Nägija?
Teadsid, mis vägi ja
meelevald anti su kätte?

Sunnid su jälgijat
õnnenälgijat
jooma tunnetuslättest.

Kõneleb raamatus iidses
kuningas Koguja:
„Tundmist kogu ja
teadmist kroonib vaid valu.“
Uuri ja vahedat
lõiknuga jahedalt
endal ja teistel talun.

Mõistus, kõiklääbistav röntgen
tundmatut avastav
olevat lahastav
valitseb meeli tõrkjaid.
Nautima harjutab
kibestusvarjuta
tarkuse marju mõrkjaid.

REVOLDIKATSE

Püüblikaantesse poogit Jumal sisendab
sinusse, rätimähitusse,
lootust paradiisile.
Mahtumata kirikusse
täna kisendan
elamist-suremist hoopis teisele deviisile.

Välja kloostrist,
välja piiravaist müüridest
lõikavalt kuuma ja pimestavasse
elu fookusse.

Vajamata kompassi — troosti
ja sakramendi tüürita
mitte tahtagi jõuda
neemele Häa Lootuse.

S i i n olla täiuslik,
sest tuleb ju mattuda
hämarusse, kui teisedki lülid teadvuse rakkude jaas.
Tuleb ju unustussetete põhjakihti sattuda
ja aastatuhandete pärast
olla hahkjas paas.

Analüüsi lantsett. Sünteesi tsemendipahtel.

Sa lõpuks ei taha kumbagi hoida peos,
sest kogenend oled: tuum tundmuse, mõtte ja teo
ei sõltu su enese tahtest.

Mis optiku kunst? Mis uurija usklik hoolsus?
Las olla loet-möödet taevaste tähtede tee
ja pöörised pidevalt voolava aegade vee...
Sa ainult — kas murdud või kooldud.

PIIRIDES

1.

Need on hämarad teed, need on umbsed rajad,
see on nõiut ring,
milles ekslend varem kui sina sajad,
millest otsid pääsu, lunastust vajad,
lahtikehastund hing!

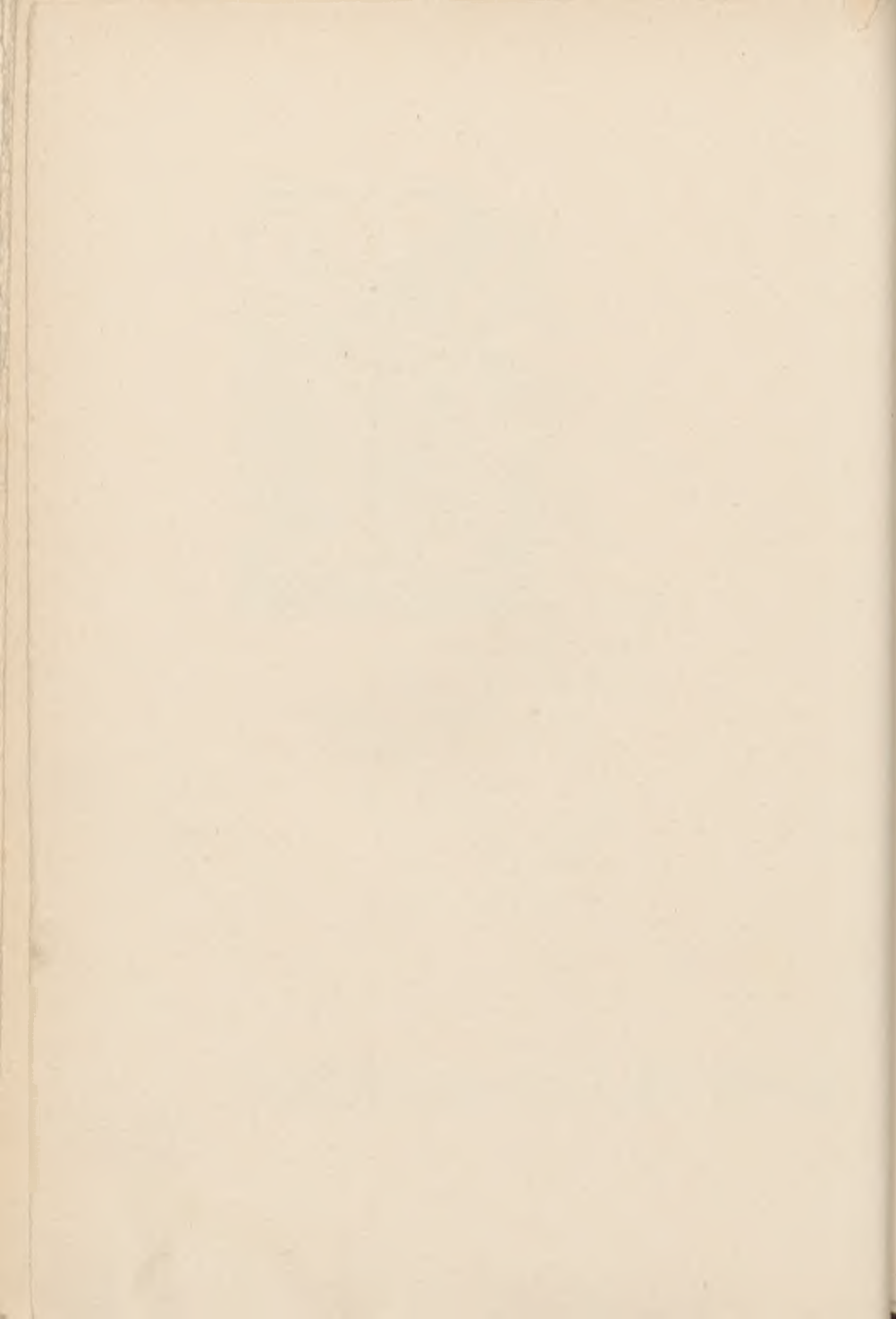
Pind, kus mõtteruum elamisruumiga lõikub
— mittekellegi maa —
sellel hõljud, kord hääle, kord kurale kõikuv,
iseendaga võideldes viljatut võitlust,
mil lõppu ei saa.

Kärbib mõistus vaistude lennukaid tiibu,
mõistust kammitseb vaist.
Teeb ühele üks, teine teisele liiga,
ega lõpeta miski põlist vaenu ja riidu —
su saatust maist.

Tahta ja mitte suuta
 olevat vormida-muuta
 nagu sul õige näib
 — rännakut alistusrajal
 habraste lootuste najal
 käima kas pead, miks käid?
 Vallutand elamisruumi,
 loodab pea vaimugi tuuma
 mõõta küünarpuu, vakk.
 Argipäev, raske kui saatust.
 Mis sinu majatu-maatu
 maksta võib vastuhakk?
 Tõearg laiskuses rasvuv
 varmas on piirama kasvu
 kõigel, mis igatseb muud;
 silmi lappega katma,
 kõrvu vatiga matma,
 tropiga sulgema suud.

ANTS ORAS & SAATEKS

Kirjandused arenevad sugupõlvede kaupa. See on väide, mis käesoleval sajandil on Lääne-Euroopas saand aluseks suurt tunnustust leidnud kirjandusloolistele konstruktsioonidele, ja kuigi seda ei saa pidada absoluutseks tõeks, on selles siiski väga palju tõepõhja. Ükski sugupõlv ei ole täiesti terviklik ega homogeenne. Generatsioonides avaldub elu mitmepalgus nagu igal pool mujal. Kuid on ilmseid põhjusi, miks umbes üheaegselt sündind ning arenend inimestel vaimne ilme tavaliselt on teatavate piirideni ühtlane, miks teatud sugupõlve liikmete omavaheline sarnasus keskelt läbi on suurem kui nende sarnasus ühegi teise põlvega. Sarnanevad tingimused kalduvad tootma sarnanevaid tulemusi. Samasuguses õhkkonnas üleskasvanuul kipub vaimulaad võtma sama suunda. See näib üldtõena üsna selge, kuigi igal reeglil on erandeid ning iga ajajärk koosneb üsna mitmest kihistusest.

Käesoleva sajandi eesti kirjanduses saab senini üldjoontes eristada neli põlve. Esimene neist on noor-eestlased — need umbes 1905. a. paiku vaimsele teadvusele ja tegevusele ärgand autorid, kes esma-

kordselt tundsid tugevate rahvusvaheliste tuulte puhanguid ning hakkasid lähendama euroopa kultuuri meie kirjandusele ja ümberpöörduks. Kui vaadelda tolelaegseid debütante, siis selgub kõigele nende mitmekesisusele ja individuaalsele erinevusele vaatamata, et nad kõik on vastuolus meie õhkkonna ja provintslikkusega ning haarat ühest või teisest tollal Euroopas domineerivast intellektuaalsest voolust. Nende vaimu on äratand revolutsioon ning on hiljem jälle sundind endasse pöörduma reaktsiooni kõledus. Nad on haritlased, kes ei ole enam kinni ärkamisaja ideestikis, mille eesmärgiks oli võimaldada rahvuskultuurilist iseelu. Seda nad peavad juba endastmõistetavaks. Nad astuvad sammu edasi ja tahavad seda iseelu varustada väärilise sisuga. Nad saavad aru, et Eesti on osa Lääne-Euroopast ning peab osa saama selle vaimsetest varadest. Nad on teadlikult ja tahtlikult haritlased, kes tahavad kirjutada haritlaste, mitte enam „kalli maarahva“ jaoks. Üheks päämiseks haritluse eelduseks nad peavad vaimset individuaalsust, „eneseteostust“, kuigi nad veel ei aseta indiviidi teravasse vastuollu sotsiaalse organismiga. Kui ma tolelaegseid püüdeid õieti tõlgitsen, siis need seisnevad päämiselt uue, iseseisvalt ja kultuuriselt mõtleva ja tundva ühiskondliku kihi arendamises. Mõte on selle sugupõlve silmis lahutamatu kirjanduse suge. Eruditsiooni peetakse üheks sõnakunstilise tegevuse oluliseks eelduseks. Palja andekusega ei usuta läbi saavat. Seda näitavad selgesti „noor-eestlaste“ seis-

kohavõtud näiteks Eduard Wilde puhul. Nõutakse teadlikku kunsti ja teadlikku maailmavaadet.

Kunsti alal noor-eestlased osutusid küll märksa viljakamaks kui maailmavaate arendajaina. Mõtlejaina nad polnud süstemaatsed ega küpsed, kuigi ajuti küllaltki teravmeelsed. Neilt ei saadud mingit terviklikku maailmapilti, selle eest aga vägagi rohkesti vaimseid ergutusi ning intellektuaalset ja kunstilist südametunnistust.

Alguses hõiskav sõjaretk valitseva mannetuse vastu, hiljem, reaktsiooni surve all, süvenev, pingutav töö enda ja üldsuse taseme tõstmiseks ning enese leidmiseks — säärasena tundub noor-eestlaste sugu-põlve tegevusrütm ajal, mil see tegevus oli eesti kultuuriloos pöördelise tähtsusega. Kuid järgneb maailmasõda. Senine suhteliselt rahulik töö muutub võimatuks, nagu saab võimatuks igasugune pidev tegevus kultuurilisel alal. Vapustus käib vapustuse kannul, kõige üle langeb hävituse sünge vari, homne päev muutub küsitavaks ja kaotab oma väärtuse, mõtted elu korraldamisest ja suunamisest paistavad tühis-tena, sest kuski pole enam korda ega suunda. Kõikjal ähvardab kaos. Ei jää õieti midagi päale käesoleva hetke, sest iga järgneva viivu taga võib varitseda hukk. Aistid ja närvid näivad tõusvat tähtsamaks kui aju ja aru. Kired pääsevad ägedamalt valla, sest võib-olla ei ole neil hiljem enam võimalust end maksmata panna. Palavikuliseks nagu üleilmne häving muutub kihk nautida. Painavast sõjareaalsusest võib kas või

hetkeks päästa üksnes kõige realsem, kõige intensiivsem tundeelu — emotsionaalne ja sensuaalne joobumus. Sellest kasvab välja „Siuru“ luule — Visnapuu „Amores“, Underi „Sonetid“, leebemas laadis Adsoni „Henge palango“, isegi muidu jahedamaverelise Semperi „Pierrot“. Gailiti põrgurütmilised proosaekstaasid põlvnevad samasugustest elamustest. Selle sugupõlve lähtekohaks on joovastus. Meelelised ja esteetilised liiatsemised muutuvad varsti — osalt laialt puhkeva sotsiaalse ja poliitilise revolutsiooni, osalt omade hädade mõjul — „tarapiitlikuks“ rünnakuks, mida kannab vähem mõtte kui närvide mäss. Väga palju on tegemist revolditseva fantaasia ja pii-ritute fantasmagooriate luulega. Tasakaalu ei tule tükil ajal, alkoovid ja (kujuteldavad) barrikaadid peavad vaigistama põlema süttind verd. Liiale kipub minema ka estetism nagu kõik muu. Vorm on rahutu ja tunglev, ääretult katsetav ja kärsitu nagu sisu. Hulk geniaalitsevaid (paaril puhul ka geniaalseid) minasid ja minakesi valab end värssidesse, mille vool ei taha lõppeda. Ning ühiskond reageerib sellesse kõigesse täie, isegi liialdava tunnustusega.

Sellele järgneb vastulöökk. Uus generatsioon ilmub võitlusest osa võtma. See on realistlikum, robustsem põlv. Tema kontakt lääne kultuuriga on osalt küsitavat laadi, ja samuti nagu ta vihkab „egogeniaalsust“, vaatab ta üleõla intellektuaalsele „peenutsemisele“ või vähemalt ei ole sellest huvitet. Tema huviesemeks on „vaeste patuste alevid“, igapäevane elu, eriti selle

mornimad küljed, talupoeg, tööline, alevite ja agulite inimesed, laiem mass. Tüüpide otsimisel ta eelistab jõhkraid peenekoelisemaile. Ta kogub „inimlikke dokumente“, kuid pisut ühekülgset. Tõeline vaimu-inimene tema jaoks nagu ei kuulukski eesti rahvasse. Sellest reeglist on erandeid, kuid mitte küllalt eklatantseid. Muskulatuuri neil kirjanikel on sageli, silma on neil samuti, kuid tavaliselt mitte peenemate nüansside jaoks. Nad toovad kirjanduse jälle maa pääle, vahel otse maadligi. Üks nende sümpaatsemaid omadusi on nende sotsiaalne südametunnistus, mis ei piirdu manifestidega värssides ning pamflettidega. Nad tahavad keskmist, varjujäänud eestlast kirjandusele jälle lähemale tuua ja osalt tõesti suudavad seda, sest nende seas on silmapaistvaid talente. Nende ridades esineb ka luuletajaid. Need ei laula enesest, vaid inspireeruvad rahvahulkadest ja nähtavast tõelisusest, nende sotsiaalne paatos on siiras. Mõnel neist värss kujuneb tõesti hoogsaks ja kirjeldus teravajooneliseks ning tähelepanelikuks. Aga kuna need poeedid on väga produktiivsed, ilma et sääljuures arendaksid ja süvendaksid oma mina, muutuvad nad pinnaliseks. Ühiskondlik innukus raugneb mõnel neist, oma vaimu pole mitmelgi puhul kuigi palju asemele anda. Nende lihtmelikkus mandub aegamööda poosiks, nad ei esinda enam neid, kelle nimel nad alul luuletasid. Kahjuks nende omal isiksusel pole küllaldast ilmekust, ja nende luule, millel ennegi pole olnud küllalt

püsisivat taset, lõtvub ja lameneb. Valusalt hakkab end tunda andma kultuuri piiratus ja pääliskaudsus.

Vahepeäl on olnud valmimas neljas generatsioon, kes on saand jälgida kõigi eelnevate põlvede tööd ning sellest õppida. Vastandina eelkäijaile ta on üles kasvand ja vaimselt teadlikuks saand juba iseseisvas Eestis. Senised keele ja kultuuri saavutused on tema silmis juba endastmõistetavad. Tal ei ole enam tarvis teha pioneertööd, vaid ta võib edasi töötada alustel, mis endised põlved rajand. Sõda on nende noorimate suurele enamikule ebamäärane mälestus, selle pinge all nad ei ole kannatand, kuigi mitte kõik neist pole pääsnud sõjajärgse meeltekaose masendavast mõjust. „Siuru“ ekstaatika ning „Orbiidi“ ekstravertne üli-realism tunduvad neile liialdavate äärmustena, millele on võimalik leida sünteesi. Paljud neist on käind eesti ülikoolis ning tunnevad intensiivset huvi Euroopa vaimsete traditsioonide vastu, millist huvi veelgi süvendab tulpimus otseste eelkäijate antiintellektualismist. Kui „Siuru“ õhkkond on boheemlik ja „Orbiidi“ oma sotsialistlik-proletaarlik, siis nüüd hakkab kujunema juba kodumaise vaimsusega intelligentide kiht, kes on kasvatuselt eestiline, kuid euroopalikul taustal. „Noor-Eesti“ oli samuti intelligentide rühm, kuid oma hariduse see sai osalt väljaspool Eestit, millest näibki olevat tingit hulk võõrapäraseid (sääljuures sageli küll väga viljakaid) sugemeid selle vaimsuses. „Noor-Eestiga“ on noorimatel igatahes ühine intellektuaalne erksus ja kunstiline tõsisus.

„Orbiidi“ vormilõtvuse mitte väga rõõmustavad tulemused on neile olnud õppetunniks, mis juhib nad uuesti suurema artistliku nõudlikkuse poole ning on viind mitmed neist vähemalt vormikäsitluses klassitsismi rüppe. Individuaalne tunne etendab neil jällegi väga suurt osa, kuid see ei ole nii taltsutamatu ega esiteta seda nii alasti, nagu „Siuru“ aegu. Emot-sioone ei puistata enamasti mitte enam distsipliinitult esile, vaid neid antakse aimata konkreetse sümboolika kaudu. Vaimsuse iha võtab mitmel neist kosmilise ääretustungi, peagu panteismi kuju, mida siiski ei lase üle äärte voolata tugev vormitunne. Underi sügav inimlikkus ja värvikas julgus, Suitsu peenetoimsus, Semperi ja Adamsi vaimne elavus ja teravajoonelisus on jätnud peagu kõigisse jälgi, kuid neist ja muudest mõjutustest on sündind omapärased sünteesid. See ei ole epigoonide, vaid iseseisvate loojate põlv, kelle üheks olulisimaks kvalifikatsiooniks on suur andumus kunstile kui pihtimusele, kui kõigi vaimsete võimete kokkuvõtule. Loomulikult omandab luule sellelt seisukohalt võetuna uuesti romanti-lise sära. „Arbumine“, loitsimine, oma sügavaimate elamuste võlumine elavaks sõnaks on sellele põlvele jälle saand tarbeks — sellest käesoleva kogu päälkiri, sest just selle põlve toodangust on siin katsut pakkuda parimat.

Muidugi ei ole seegi põlv täiesti homogeenne. Kõigist teistest erineb väga tunduvalt Uku Maasing, kelle temperament ja eruditsioon on eripärased. See

on müstiline jumaluseotsija, kelle juba endast väga ülevoolavat fantaasiat on viljastand idamaa värvikül-lased kirjandused. Hommikumaine ühtesulamistung kõiksusega ning selles elava ürgprintsii biga väljen-dub temal vormis, mis kipub ületama kõiki piire, kuigi ka soneti täpsus ei ole temale võõras. Džela-leddin Rumi gaseelid tulevad teda lugedes sagedasti meelde. Oma nüansirikaste, intensiivsete elamuste sõnastamiseks ta vajab eriti rohket ja lopsakat sõna-vara ning eriti vahelduvaid rütme. Käärivad ürgudu on temas veel palju, klassitsismi kindlapiiriline vorm ei suuda teda rahuldada. Kuid ei ole kahtlust, et tema luule nagu siin esitetavate luuletajate enamikul põhjeneb ohtral ja ahnel vaimsel tegevusel, et tema intellekt on laetud ning tema kultuuriline taust avar.

Kosmilist tagapõhja on ka Betti Alveri luulel, kuid tema kirjanduslik koolitus osutab läände, mitte itta, vähemalt mitte kaugemasse itta. Tung hallusest välja vaimsete elamuste ja aimuste sfääri, erutavama ja sisaldusrikkama elu iha, usk mõttesse ja luulesse kui transtsendentsetesse reaalsustesse ja platoonilis-tesse ideedesse, mis on tõelisemad kui tegeliku elu heitlikud nähted, liituvad tal haruldaselt kindla ja puhta vormiga. Selles luuletajas ei ole enam jälge mõningate siurulaste emotsioonide alastikultuurist. Tema subjektiivsed tunded kristalliseeruvad objek-tiivseks pildiks või loogiliseks mõtteks, kuid sisemine pinge ei vähene selle tagajärjel, vaid saab lisatuge-vust. See pinge ei puudu ka sääI, kus lähtekohaks

näib olnud intellektuaalne elamus, sest intellekti funktsioneerides süttib sageli selle poetessi kogu olemus. Sellele luulele on ette heidet raamatulisust, kuid peamiselt nende poolt, kellel loetu ja mõeldu ei tungi verre ega üdisse. Need, kes ei tea, kuidas vaim võib läituda vaimust ja süüdata isiksust terveni, ei suuda selletüübilist kirjanduslikku loomingut endastki mõista mitte hinnata. Tihti nähakse Alveri taoliste luuletajate juures jahedust sääli, kus tõeliselt on tegemist ainult tundlikkusega ja tagasihoidlikkusega. See, et oma tundeid ei koorita paljaks, vaid lastakse neil vibreerida läbi nägemuse ja mõtte, ei ole kaugeltki tuimuse tunnuseks. Hädaldamine ei tõenda veel sügavat ahastust ega žestikuleerimine jõulisi tundeid.

Võib-olla veelgi järjekindlamalt kui Alver taotleb läbielatu stilisatsiooni Heiti Talvik. Nagu Alver, nii on temagi seda lakoonilisem ja epigrammaatilisem, mida tunglevam ja rahutum on tema sisemus. Hoopis suuremal määral kui Alver ohverdab ta sisu rikkuse ja mitmekesisuse väljenduse pregnantsusele. Jumalast ning omaenda vaimust piinatuna oli ta hulgal ajal vististi meie süngeim luuletaja pärast Juhan Liivi, kuid vaevavad enesepuuringud on tal ikka rohkem hakanud asenduma aktiivse võitluseihaga, tarbega omaltki poolt sõna lausuda praeguse kaose kohta, õhutada vaimsele kindlusele keset üldist muutlikkust. Tõsi küll, ta võib joobuda hävingu vägevast grotesksusest, võib tantsida pulbritünnil, kuid tema kunstiline dist-

sipliin ning vaimuinimese vastutustunne õhutavad teda looma vähemalt esteetilist ja intellektuaalset korda keset „elementide pimedat raevu“. Kõigile tema luulest tõusvatele painajatele vaatamata Talvik on kirkavaimuline poeet, kelle kunst ei upu kaootilisse ääretusse, kuigi ta on teadlik kõige taga varitsevast kaosest. Just see vastand valusalt tema teadvust riivavate hämarate destruktiivsete ürgjõudude ning tema enda vaimu energilise enesevalitsuse vahel annab tema luulele väga isesugust pinevust ning sagedasti mehisust.

Kaasaja ebakõlad kajastuvad selgesti ka Paul Viidingu värssides. Viidingu vaim on saand koolitust eksaktsetes teadustes ja tema analüüs on terav kui lantsett, kuid temas elab tung metafüüsiliste tunnetuste ja elamuste järele. Temagi on üks neist, kes ei tea, „miks Jumal neid vaevab“, ning ta näeb seda hingelist vaevlemist väga mitmel pool teistegi juures. Spontaanne lüüriline karje on temale vähem omane kui morbiidsuseni arenend psühholoogiline uudishimu nii enda kui teiste suhtes. Seetõttu tema luuletused on sagedasti otsekui momentülesvõtted mõnest kriisis vintslevast hingeelust, mida näidatakse ja mille taga-põhju antakse aimata, kuid mida ei kommenteerita. Viidingu luules on näha hilisemat novellisti, kes mõne joonega skitseerib inimsaatusi. Ta armastab puänteerida, vahel liigagi, kuid tal on respekti selle sõnamatu ees, mis moodustab hingeelu tuuma. Tema iroonia ja sarkasm ei põhjene nihilismil, vaid pettu-

mustest sõltuval skepsisel. Ennemini kui anduda ilmetule lüüritsevale pehmusele, ajab ta oma värsid teravaks ja karedaks. Maasingu panteistlikust anduvusest on ta äärmiselt kaugel.

Selle eest ei tõrgu oma sõnade ja meeleolude maagiale andumast Mart Raud. Ta on eeskätt sõnakunstnik, artist, viiuldaja, kes laseb oma helidel muusikaalselt veereda. Temas pole seda karmust, paiguti isegi julmust, enese ja maailma vastu, mida on tunda kõigil eespool mainitud, isegi Maasingul. Idülliline vaatlus, poetiline ilutsemine on talle küllaltki loomumased, dissonantse on temas vähe, kuigi temagi võib enda kallal puurida ja kuigi ta ei karda enda kohta langetamast hukkamõistvat otsust. Ometigi hääbub kõik sisu kibedus tema rütmidesse ning leebeisse meloodiaisse. Epigramm ei ole tema ala, selle eest aga sobib talle vaikne või vahel ka energiline loodusekirjeldus. Samasuguse joonte tundlikkusega maalib ta omaenese siseelu. Melankoolia on talle omasem kui meeleheide, pehme iroonia lähem kui lõikav sarkasm, muusika on tal tunduvam kui kontuur. Maalikunstis vastaks ta luuletehnikale pastell.

Nooremasse põlve kui kõik eelmainitud kuuluvad ülejäänud autorid, kelle värssse leidub käesolevas antoloogias. Viie- kuni kümneaastane eavahe, mis neid lahutab eelpool puudutetuist, näib olevat mõjutand nende loomingu laadi. Sõja süngus ning vapustused on neile juba kaugema mineviku küsimus, nende när-

vielu on tasakaalukam, nad ei ole kuristikkudest nii teadlikud, kuid nende intellekt on koolitet ning neis elab metafüüsiline iha. Vormilt nad taotleavad sama-sugust selgejoonelisust nagu Alver või Talvik, kuid siiski on neis midagi ümarikumat ja pehmemat. Neis on kärsitust, kuid see on pigemini nooruse kui kaose nägemuste kärsitus. Põhiliselt nad on terved, kuigi neis ei puudu vastuolud. Kui neil vahel esineb talviklikke võllagroteske, siis need mõjuvad võõrkehadena.

Väga maalähedastena ning maapäälsetena võivad ehk üldiselt tunduda Bernard Kangro sonetid. Mõnes suhtes need on idüllilise vaatluse n o n p l u s u l t r a meie kirjanduses. Isegi porilompide ja põllukraavide pisimaailm leiab neis armastavat peegeldust. Kuid aegamööda Kangro irdub mättast. Ta ei liigita enam rohuliblesid nagu varemalt, kuigi ta meeleldi silmitseb mardikaid, jälgib oravaid, uurib rähne. Ta hakkab vaatama kaugusi ning tema värssidesse puhub tuul ja toob ennolikke igatsusi, kuigi mitte ennolikkude ebamäärasust. Kangro laulude tämbr on pehme, tema nukrus looritet, tema rõõm kergelt melankoolne. Kõigest oma vormiseltgusest hoolimata ta areneb hinge-virvenduste luuletajaks, kellel meeleolu hõlpsasti muutub meloodiaks. Ta laseb loodusel endasse mõjuda, täitub sellest ääreni, elab selles, sulab sellega ühte, ilma seda ekstaatiliselt proklameerimata. Olen veendund, et ta on meie kõige lootustandvam loodus-

luuletaja — mitte enam päevapildiplaat, nagu alguses kardeti, vaid tuule puudutusest vibreeriv heliriista keel.

Pisut nukravõitu mõtlus, kahtlused, pessimism, idealistlik enesepiitsutus, pää püstiajamine enese ja maailma kiuste ilmestavad August Sanga ikka veel väga nooruslikku luulet. Miski ei ole talle võõram kui künism. Ta ei ole elust lähimurdja, vaid jääb järjest peatuma selle mõistatuse ees, ilma et esiotsa leiaks lahendust. Vahel ta näib mõrudas eneseanalüüsis alistuvat ülekohtu jõu ja idealismi jõuetuse näilisele paratamatusele, kuid mitte kauaks. Nägemused, millel ei puudu tugev religioosne värving, kisuvad ta letargiast välja. Lootus mingile õigluse ja suuruse messialikule sangarile ärkab temas ikka jälle uuesti. Tema julgus on julgus suurte kahtluste kiuste. Midagi hamletlikult peenekoelist puudutab meid temas haruldaselt sümpaatsena. Sellele vastab Sanga värsi-keele herkus ja filoloogiliselt koolitet peenus. Hamletlik enesekriitika halvab sageli tema hoogu, kuid mõjub tema luulesse süvendavalt.

Naiselikku spontaansust koos väga puhta, kriitiliselt sõelut vormiga leiame Kersti Merilaasil. Kõigiti erksana ning süttimisvalmina on temagi väga eetiliselt häälestet, kuid vähem introspektiivne kui Sang. Tema andumused on sageli väga hõõguvad, tema vaatlus üllatavalt värske, tema rütmimeel täis hoogu ja leidlikkust. Lüüriline elutunne muutub tal alatasa puhtaks meloodiaks, kord pehmeks ja nuk-

raks, kord tugevalt agressiivseks. Sirg-, mitte murtjooneliselt liigub tema värss ja tunne. Tema keele nõtkus näib olevat täiesti loomulik, mitte pikkade katsetuste tulemus. Kulturne vormimeel ei takista teda olemast eriti lähedane olemasolu lihtsatele, kuid tähtsatele põhielamustele.

Eelnevas on püütud lühidalt skitseerida käesolevas antoloogias esinejate erilaadi. Nad on kõik individuaalsed ja mitmeti koguni vastandlikud, kuid uus keele- ja värsikultuur, intellekti valvsus ning kunstiline ja inimlik siirus annavad neile ühtlase ilme. Ühelgi neist ei puudu tugev loomupärane tung vaimuse järele.

ANTS ORAS.

SISUKORD.

BETTI ALVER

	Lk.
Ekstaas	9
Selle ilma igav kainus	10
Maailma saatust alati	12
Kes poleks näinud häda, mille raskus	13
Vabaduse deemon	14
Tige valgus	15
Karanteen	17
Teist päeva piirab valge ving	18
Priiskaja	19
Kannibal	21
Halvad naised	22
Maailja lõvipuuris	23
Lepitus	24
Juutide linnajaos	25
Mitte viirastus, meeltepett	26
Aimus	27
Sügis	28
Raugad	29
Kunstile	30
Meistrile	31
Kunsti sünd	32
Titaanid	33
Raudne taevas	34
Ants Ablas	35
Pigilind	36
Teisik	37
Must madonna	38
Vana teater	39
Kahepaikne	40

BERNARD KANGRO

Kevadine	43
Rabäärne	44
Lombiäärne	45
Vaimude org	46
Uppumise-eelne	47
Maa	48
Soonaine	49

	Lk.
Maadligi	50
Analoogiline I	51
Kündja	52
Rõõmsad rohulibled	53
Minek	55
Tuhing	57
Kevadine surm	58
Tuulelaulud 1	59
Tuulelaulud 2	60
Tuulelaulud 5	61
Tuulelaulud 6	62
Tuulelaulud 7	63
Tuulelaulud 8	64
Tuulelaulud 10	65
Tuulelaulud 12	67
Tuulelaulud 13	68
Vaesumine	69
Menippose naer	71
Vanad majad 1	72
Vanad majad 2	73
Paadilaulud 2	74
Paadilaulud 3	75
Põllumehe surm	76
Uppuja	77
Mets	78
Kooluheinad	80

UKU MASING

Jumala tee valutaval hommikul	83
Ühel kaunil päeval	85
Lõikuskuu õhtul	86
Love lõikuskuu ööl	88
Tontide eest taganejate sõdurite laul	90
Valge laeva laul	92
Pimedus ei võta vastu valgust	100
Teelise tee	102
Taevaminek	103
Usust ja ei miskist muust	104
Udu ainult on kindel	106
Kolm palvet, et särama panna oma nägu I	107
Kolm palvet, et särama panna oma nägu II	108

	Lk.
Kolm palvet, et särama panna oma nägu III	109
Usutunnistus Suurel Hommikul	110

KERSTI MERILAAS

Habras õhtu	113
Kord enda ma päriseks ära annan	116
Närusus 1	118
Närusus 2	120
Hommik	122
Õhtu	124
Õö	125
Õhtu rannal	127
Risttee	129
Ossietzkyle	131
Vihane sügis	132
Hulguse laul	134
Pühak	136
Nüüd õhtu on	138
St. Hélène	140
Lambatapu päev	142
Lõikus	144
Tuul	145

MART RAUD

Romantiku ballaad	149
Sarkurid	154
Kirgastus	157
Kauge ring 1	158
Kauge ring 2	159
Kauge ring 3	160
Künnil	161
Õisel jõel	162
Rahe	164
Sügiseseel teel	165

AUGUST SANG

Avalaul	173
Rabalaul	176
Lahkumine	177
Palvemajas	178

	Lk.
Suurel reedel	179
Ma üksikuna	180
Õhtulaul	181
Kahe stroofiga 2	182
Kahe stroofiga 4	183
Kahe stroofiga 6	184
Emajõe unisel veerel	185
Oli õhtu, oli sügis	187
Sadamas	188
Õine	189
Ärkliarmeeelased	190
Lõpplaul	191
Müürid	195
Võitlus	197
Nägemus	199
Kolgata	201
Ootaja 3	203
Ootaja 4	204
Ootaja 5	205
Ootaja 6	206

HEITI TALVIK

Simmanil	209
Taliõine 1	210
Taliõine 2	211
Ristimine	212
Blasfeemiline ballaad	213
Vari	215
Oli sügis	216
Pohmeluslikke mõlgutusi 1	217
Pohmeluslikke mõlgutusi 2	218
Pohmeluslikke mõlgutusi 3	219
Tõde	220
Taud	221
Pohmelus	223
Rabas 1	224
Rabas 2	225
Rabas 3	226
Rabas 5	227
Vabanemine	228
Poeet	229

	Lk.
Lauliku hommik	230
Magaja	231
Õö	232
Õhtulaul	234
Surmatants	235
Eleegia	236
Sügiselaul	237
Dies Irae 1	238
Dies Irae 2	239
Dies Irae 6	240
Dies Irae 11	241
Dies Irae 12	242
Jumalate hämaras 2	243
Jumalate hämaras 6	244
Jumalate hämaras 7	245
Jumalate hämaras 9	246
Luziferi laul	247
Orjade koor	248
Hommik	249

PAUL VIIDING

Avat südamega	253
Etüüd teemile tõde 1	254
Etüüd teemile tõde 2	255
Etüüd teemile tõde 3	256
Raamatuhaige	257
Lüürilist vahetusraha 2	258
Rooste	259
Öine päike	260
Kaheksa minutit	262
Surmaratsur	265
Nädalaid ja kuid sa viskled puuris	266
Sulet ring	267
Minu toakarbi luitund tapet	268
Jumalata	269
Lõpmatult kasvav	271
Revol dikatse	273
Analüüsi lantsett	274
Piirides 1	275
Piirides 3	276
Ants Oras: Saateks	279